

Laurentius Montaner f.

BEATI
RAYMUNDI

LULLI DOCTORIS ILLUMINATI,

& Martyris
De Bibliotheca de S. Francisco de ...

LIBER

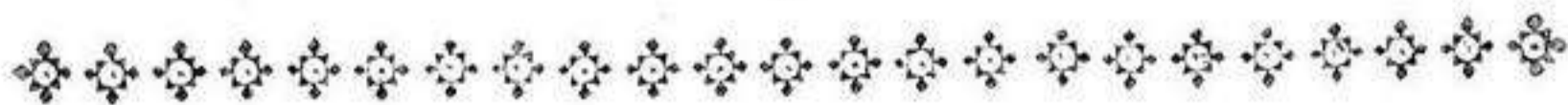
DE MILLE PROVERBIIS

LATINA SIMVL ET LEMOVICEN-
si lingua nunc primùm editus.

PALMÆ MAJORICARVM ANNO

1746.

Superiorum permissu.

Ex Typis Michaelis Cerdà & Antich,
& Michaelis Amoròs Typogr.

CENSURA ET APPROBATIO

*A. R. P. Fr. Antonij Perellò Lect. Jubi.
Artium Magistri, Philæ. Ex-Cath^{ci}. ac
Collegiati, Sacræ Theologiæ Doct̄oris,
olim in Lulliana Universitate pro Sco-
tica doct̄rina Cathedratici Primarij,
Diœcesis Majoricensis Examinatoris Sy-
nodalis, Provinciarum Valentia &
Cathalonæ Patris; Ex-Custodis, semel,
iterum, atque iterum Balearis Sera-
phicæ Provinciæ Ex-Provincialis, ejus-
demque bis Ex-Comissarij Visitatoris,
Capitulique Provincialis Præsidis; nec
non totius Ordinis Minorum Diffinitoris
Generalis. &c.*

V Oluptuosum sanè præceptum à Per-
Illtri. Domino Dn. Emmanuele Salva-
dor, Generali Vicario, & Officiali Illustris-
simi, ac Reverendissimi Domini D. Joseph
Antonij de Zepeda hujus Majoricensis Diœ-
cesis dignissimi Præsulis, Regij Consiliarij
&c.

&c. mihi fuit injunctum quatenus scilicet super *B. Raymundi Lulli Doct̄oris Illustrati & Martyris Librum de mille Proverbijs* feram Censuram. Verum quid imbecillitas mea cr̄sim audeat facere de Libro Doct̄oris Cælit̄us Illustrati, & Christi Martyris invicti auctorato nomine, ubi selecta Patrum, Theologorumque Sacri æcumenici Concilij deputatio (*) veram sanam & catholicam ejus calificavit scientiam? Absit aliter sentire de legitimis Lulli operibus.

Hujus autem de mille Proverbijs Libri vix salutavi titulum, quando multis abhinc annis Lullianum Proverbiorum Librum impressum me legisse memini; undè non levis occurrit dubitandi ratio de identitate Authoris, vel legitimitate operis: verum præambulans monitum ad Lectorem omne dubium evacuavit; Siquidem alter est Liber iste de mille Proverbijs ab illo jam pridem impresso: Antiquus copiosior, novus reductior; ille cum expressiori Artis Lullianæ artificio; iste aliquantulum cooperto: Ast Libri utriusque stylus omninò idem, & sapiens Lullum, legenti

(*) *Custur. dissert. 2. cap. 4. §. 10.*

genti patefit: Si enim juxtà commune Proloquium: *Purpura juxta purpuram dijudicanda*, ex sola amborum operum juxtapositione, non alium, & alium, sed ipsissimum utriusque Authorem esse patebit.

Antiquum vocavi Proverbiorum Librum antiquitús impressum, novum dixi nunc prælo paratum; cumque, testante acutissimo (a) Calmet, Proverbia sint totius sapientiæ thesaurus; meritò noster Beatus Lullus in ijs antiquo, & novo Proverbiorum Libris monstratur esse scientiarum Paterfamilias, qui de suo scientifico thesauro *nova profert & vetera.* (b)

Quamvis autem novus hujusce Libri de mille Proverbiis thesaurus aliqua per sæcula manserit absconditus, non desinit propterea esse thesauri, exactissimâ diligentia inventi, cum nec thesauri ditissimi deperderit pretiositatem thesaurus Evangelicus, quamvis multa per tempora absconditus, tandemque magnâ solertiâ inventus. (c)

Verum

(a) *In Prolegom. ad Proverb. Salom.*

(b) *Matheu. 13. v. 52.*

(c) *Matheu. 13. v. 44.*

Verum enim, ubinam inventus fuit Evangelicus pretiosus thesaurus? In agro. (d) Hic etiam ditissimus de mille Proverbijs thesaurus, nullo alio in loco, quam in RR^{morum}. Patrum Prædicatorum Cænobio, scientiæ totius agro pleno, ubique tot sunt fertilissimæ sapientiæ spicæ, quot sunt Nostri Cherubici Patris Filij, cultoresque diligentissimi, aptius inveniri debuit.

Nec alienandus est Liber iste à suo Authore Lullio per hoc, quod in sui principio careat Dei invocatione poni solitâ à B. Raymundo in suis Libris; quandoquidem quid speciatim habet Proverbiorum Liber, quod non alij: Salomonica namque Proverbia, censent Rabini & Thalmudistæ (e) vivâ voce fuisse à Salomone dicta, vulgi voce celebrata, & trita, tandemque ab alijs scripta. Non aliter dicendum de hoc Lullico Proverbiorum Libro, quòd scilicèt propria Authoris manu non sit exaratus, sed dictatus ab ipso, acceptus ab alio, uti ex sui finali conclusione apparet, quæ sic terminatur:

Hæc

(d) *Ibid.*

(e) *Vide P. Cornel. in Proleg. Proleg. Salom.*

*Hæc Proverbia fecit, & dictavit Magister
Raymundus Lullus &c.*

Rursus Salomonicus (f) Proverbiorum Liber continet in prima parte parænesim ad Sapientiam, ad quam omnes hortatur Filius David, proponens ejus dignitatem, ingentesque fructus, & commoda, quæ suis studiosis plenâ manu confert sapientia, testans (g) de se ipso *venerunt mihi omnia bona pariter cum illâ*. O, utinam haberem vocem tonitruï magni, quæ audiretur à non obturantibus aures suas, vocitarem utique omnibus, ut venirent ad Lullianæ scientiæ arcem forti armaturâ munitam ad infideles conterendos; quâ cum sapientiâ venerunt pariter Lullo cuncta bona, scilicet conversio mirabilis, rigida pænitentia, lubricæ anteactæ vitæ lachrimabilis dolor, erga Christi crucifixi bonitatem ardentissimus amor, tandemque pro Fide Catholica gloriosum Martyrium.

In suo Proverbiorum Libro monstrat Salomon, teste (h) Basilio, de singulis virtutibus

(f) *Ibidem.*

(g) *Sapient. 7. v. 11.*

(h) *D. Basil. super Salom. Proverb.*

bus nullâ prætermiffâ exactè differere: ideoque tradere non folùm ethicam propriè dictam, fed & Æconomicam, & Politicam, quæ funt Ethices genericè fumptæ tres partes, & fpecies. Totum id fimplici invenitur intuitu in Lulli Proverbijs, ubi curat Sanctus Doctor eradicare vitia, plantare virtutes, docere Prælatum, inſtruere Principem, erudire Dominum, Subditum, Cognatum, Socium &c. ita ut nulla Ethices pars hîc defideretur. O quàm proficuum cenferi debet frequens horum Proverbiorum ſtudium, ac aſidua lectitatio!

Divus Hieronymus (i) Epistolâ ad Lætiam Albini conjugem de Paulæ filiæ institutione monet, ut in Proverbijs Salomonis erudiatur ad vitam.

Pithagorici fermone vernaculo in ſuis utebantur (K) Proverbijs, ut fic omnis hominum ſtatus ad vitam, & morum fuorum rationem ducendam faciliùs juvaretur: Cordatiſſimè ergo hanc Proverbiorum Lulli impreſſionem fatagens duplici cogitavit idiomate

(i) *Hiero. Epist.*

(K) *Alap. ubi supra.*

mate illâ cudere latinò scilicèt, & lemovi-
censi, ut sic linguam latinam non callentes,
è vernaculâ faciliiori captu, instrui possint
moralibus disciplinis, quibus in omni locò,
gressu, sermone, & oratione ad rectè gradi-
endum, loquendum, & operandum uti per-
multum juvat.

Alio fruuntur nomine Proverbia, vocan-
tur enim (1) *Paræmia*, quasi viatorum
itinerariæ, quod viam, & iter, idest gres-
sus, & actiones omnes dirigant: Undè se-
paratim ab alijs Sacræ Scripturæ Libris Pro-
verbia Salomonis antiquitús cussa fuere, exi-
guoque contenta libello, ut per vias à quo-
libet deferri, legi, & teri possent, quasi fo-
rent assiduus viæ comes, & dux, ac ut
dici solet, *Vade Mecum*.

Hanc utique observationem in praxi ha-
buit Illustrissimus, ac Reverendissimus Ma-
thias Hovius Archiepiscopus Mechliniensis,
dum hunc Proverbiorum libellum assiduè
secum per vias, & itinera deferebat, eum-
que in curru, & hospitio lectitabat, non
aliter

(1) *D. Basil. in init. Proverb.*

aliter se gerebat Stanislaus (m) Hofius Cardinalis , qui Concilio præfuit Tridentino , diligentè legens , & relegens , & ad unguem usque callens Salomonis Proverbia , quorum Sententiis actus omnes suos , tam privatos , quam publicos moderabatur , & corrigebat. Hic ergo fuit Salomonis scopus , hic etiam Raymundi Zelus in suis respectivè dictandis Proverbijs ; moderari scilicèt actiones , formare mores , corrigere passionés , fugere vitia , amplectique virtutes omnes.

Hac fortè de causa à veteribus Patribus Liber Proverbiorum excellentiæ quadam (n) appellatione *Panaretos* appellatur , ac si diceretur totius moralis facultatis Summa , & ad omnes virtutes institutio. Cum igitur tam utilissima sit Proverbiorum disciplina (servatâ semper , inter utraqùè Salomonis , & Lulli Proverbia , proportionè servandâ) cordinsecús sciri oportet : quodque ut aptiús & faciliús consequi possit , separatim à Magnis B. Raymundi operibus libellum hunc
cudere

(m) *Alap. ubi supra.*

(n) *Calmet. ubi supra.*

condere speciosissimum erit. Cumque nihil
in eo invenerim contra fidem bonosque mo-
res, dignissimus est prælo. Sic censeo (salvo
meliori) in hoc Regio S. P. N. Sti. Fran-
cisci Civitatis Palmæ Cænobio, Die 3. Fe-
bruarij Anno 1746.

Fr. Antonius Perello,

Imprimatur.

Salvador Vic. Gen. & Offi.

APPROBATIO PER ILLUSTRIS
Domini D. D. Augustini Antich de
Llorach Presbyteri & Canonici Sanctæ
Cathedralis Ecclesiæ Majoricensis, Ar-
tium Magistri, Sacræ Theologiæ &
Canonum Doctõris, in Lulliana Vni-
versitate olim Theologiæ Cathedrati-
ci, & nunc Sacrorum Canonum Ves-
pertinæ Cathedræ Moderatoris, ejus-
demque Universitatis tertio Rectõris,
Sanctæ Inquisitionis Consultoris &
Qualificatoris, Examinatoris Syno-
dalis in Diœcesi Majoricensi, & in
Insulis Majoricarum & Ebusus Vi-
carij Gen^{lis}. Militaris Subdelegati &c.

EX Commissione Perillustris Domini D.
Lupi de Sierra & Cienfuegos Regiam
Regentis Majoricensem Audientiam legi
Librum ab invictissimo Christi Martyre,
Doctoreque Illuminato, Beato Raymundo
Lullo compositum, cui titulus est: *Liber de*
mille

mille Proverbijs, ut meum judicium proferam: Et certè sufficit Titulus, quo ipse inscribitur, si Joanni Khal. Jurisperito assentiatur, ut approbatione non indigeat, cum juxta prælaudatum J. V. Candidatum Proverbium nihil sit aliud, quàm *probatum verbum*, taliter ut, Juris Consultorum non exigua Lumina Ulpianus scilicet & Celsus, hic in Leg. si Corus 77. §. his verbis 1. ff. de Leg. 3. & ille in Leg. Solet 6. §. non vero 2. ff. de Off. pro Con. secundum quòd Proverbia docent, Leges condendas fore statuunt, quia si hæ, teste Isido. Lib. 2. Ethimolog. C. 20. recta ad vivendi usum proponunt, & meliora ad operandum præcipiunt, hoc ipsum proverbia continent, teste Tyrino in prohæm. Lib. Proverb. & ut legens attentè, videbit in Volumine isto Illuminati Doctoris. Prodeat ergo in Lucem, cum nulla in eo sint, quæ Regijs Juribus obvient, quæ à pietate & bonis operibus devient, immò omnia digna prælo, & pretio. Ita censeo, salvo semper

per &c. Palmæ Balearium die 2. Octobris
1746.

Dr. Dn. Augustinus Antich de Llorach.

Palma, y Noviembre 1. de 1746.

Imprimase.

Sierra Reg.

MONITVM AD LECTOREM.

Iber hic *de Mille Prover-*
biis Ill. Dris. B. Raymun-
di Lulli paucis Discipu-
lorũ ejus antehac agni-
tus cùm solùm confuse,
& quasi idem cum alio

Libro Proverbiorum, in Cathalogis Li-
brorum ab eisdem confectis citetur,
nunc primam lucem fortitur, nè tan-
tus thesaurus absconditus maneat, ejus-
que saluberrima doctrina fraudetur Or-
bis; cùm enim, non obstante exactif-
sima diligentia Ivonis Salzinger in Li-
bris Lullianis undequaque cõquirendis
& comparandis, apud Moguntinos Lul-
lianæ Impressionis Commissarios nulla
de hoc Libro extet notitia, nisi hìc lu-
cem publicam videret, perpetuæ obli-
vioni esset profectò obnoxius; quapro-
pter,

ter, Lector benevole, eundem nunc tibi libenter offero.

Genuinum esse partum Ill. D^{ris}. hoc volumen ostendit clarissimè conformitas Doctrinæ, cum alio signanter *Libro Proverbiorum* impresso Moguntiaë to. 6. Mag. Op. Lul.; aliqua enim eisdem quasi verbis utrobique reperiuntur Proverbia, alia quoad sensum planè eadem, & reliqua sunt apertissima Doctrina Lulli; licèt enim applicatio Artis Generalis expressa plerumque non appareat, imbibita tamen & hinc inde scintillans videtur clarissimè, statim ac simplici reflexione attendit intellectus: præterea esse hunc genuinum Raymundi Librum non leves conjecturæ sufficientissimè manifestant, nam præter omnem spem repertus fuit in Bibliotheca PP. Dominicanorum Civitatis Palmæ, & quidem compactus in quodam

quodam magno tomo manuscripto cum aliis indubitatis Libris ejusdem B. Raymundi lingua lemovicensi exaratis, & quodam parvo Libello *de miseria humane conditionis* latinè edito à Domino Lotario Diacono Cardinali: duorum Amanuensium manus in caractere litterarum antiquissimo apparent, & facta collatione cum aliis antiquis monumentis hujatibus, in quibus unoquoque sæculo variatus apparet character, videtur fuisse scriptus decimo quarto sæculo. In præsentis libelli initio ita habetur: *Hic Liber est de mille Proverbiis, quæ fecit Magister Raymundus Lullus, in quo sunt capita sequentia: Primò de Deo; De Prelato &c.* quæ inscriptio similiter est posita in aliis Libris ejusdem B. Lulli: unde, cum adeò antiquus sit hujus libelli scriptor, videtur ex ipso Originali autographo excipuisse,

§

cripsisse, & tunc tanquam genuinum illum reputasse, cum fuerit sub nomine Lulli cum aliis indubitatis compactus.

Nec obstat, quòd desideretur in hoc libello Invocatio Dei usitari solita à Lullo in principio suorum Librorum, scilicet *Deus cum tua gratia, &c.* Solita quoque terminatio, nempe *Finivit Raymundus hunc Librum &c.* notando locum mensem & annum, quo fuerat Liber absolutus: non inquam obstat, quia præterquam quod in aliquibus aliis Libris genuinis hic idem defectus observatur, non videtur fuisse iste Liber propria manu ejusdem Lulli exaratus, sed ab ipso dictatus & ab alio exceptus, ut clarè exprimit scriptor dicens in fine: *Hæc Proverbia fecit ac dictavit Magister Raymundus Lullus;* & ita nihil mirum, si omissa solita Invocatione inceperit

scriptor

scriptor à Prologo, & terminationem suo modo appofuerit.

Hic obiter noto, incertum esse locum, quo hic Liber fuerit compofitus, quia anno 1302. quo fuit exaratus, postquam idem B. Autor anno 1301. fuiffet in Infula Cypri & in Aleas Civitate Armeniae, compofuit Messanae, Januae, & Majoricis varios Libros, ut videre est ex Chronologia Ivonis Salzinger to. 1. Op. Lull; quia tamen hic libellus lingua lemovicenfi fuit dictatus & exceptus, videtur magis confonum, quod hoc fuerit Majoricis, & ita videtur innuere fcriptor ex modo loquendi in fine ejusdem: posterior tamen *Libro Proverbiorum* imprefso to. 6. Op. Lull. videtur esse ille libellus, quia ille fuit editus Romae anno 1292. ut notavit incertus Lullista in antiquo imprefso allervato in
Col-

Collegio B. Mariæ Sapientiæ: quapropter B. Lullus in istius Prologo, supponens se alia Proverbia fecisse, dicit se proponere plura, quia multi sunt modi, quibus tenemur ad diligendum Deum, nosmetipsos, & proximum.

Ad mores formandos totus est hic libellus, & juxta præscriptam sibi regulam in Prologo exactissimè procedit Lullus; quia enim ex charitate tenemur ad diligendum Deum, nosmetipsos, & proximum, in unoquoque capite intertextit hujusmodi dilectionis variegata Proverbia; instruit hominem in plerisque virtutibus, ita tamen ut maximè versetur ad eas docendas secundum modum politicum se gerendi uniuscujusque erga proximum, atque varia hominum conditione in Republica: quare politica Proverbia possent ista merito appellari: *De mille*

Pro-

Proverbiis inscripsit hunc libellum ipse B. Lullus in Prologo, licet plura in eodem reperiantur, ob numerum majorem ad se trahentem minorem, ut est phrasis plerumque in Scriptura usitata, ubi numerus millenarius pro indefinito ponitur.

Quanta potuit diligentia versio è Lemovicensi in latinum est facta, quam non esse fortasse penitus exactam nemo mirabitur, qui sciat quanta fuerit, adhuc à doctissimis Viris, experta difficultas in hujusmodi versionibus: quapropter versioni latinæ adjunctus est è regione textus Lemovicensis, ut si fortè aliquis nunc, vel aliquando, meliùs sapiat, charitativè corrigat ubi in originali est deprehensus (quod rarissimè accidit) manifestus error Amanuensis, facta est verisimilior correctio juxta Doctrinam ejusdem Lulli in
aliis

aliis Libris de eadem materia, præcipuè in Libro Proverbiorum impresso, traditam; semper tamen in aliis observata est adamusim literalis versio, ita ut, si aliquando obscurus fuerit sensus in Lemovicensi, notata est in margine alia conformis interpretatio, & tandem si aliqua est inventa assertio non satis explicata, & propterea visa est prima facie aliquem dissonum sensum offerre, aliqua additione marginali est brevitate possibili catholicè explicata: circa quod monitum volo Lectorem, ut advertat B. Lullum scripsisse tanto tempore antequam hujusmodi puncta exproressò controverterentur & ab Ecclesia explanarentur; & aliunde ob brevitatem sententiæ, quam requirit Proverbium, non ampliùs explanasse suum sensum, cum tamen ex aliis Libris planè constet Catholicus sensus ejusdem,

eiusdem, ut facilè possem manifestare. Ne tamen putet Lector huiusmodi puncta frequentiora reperire, debet advertere, Lullum pro suo more semper tractare materias secundùm majorem generalitatem, quæ ipsis competere potest, ut, dum in aliquo Capitulo proponit tractare de *Charitate*, licèt hæc sit virtus theologica, ac proinde supernaturalis, non semper in contextu agit de charitate supernaturali, sed multoties de naturali; unde habito respectu & attentione ad huiusmodi generalitatem & extensionem loquendi, facilè cognoscet unusquisque, quo sensu loquatur Lullus in unoquoque ex huiusmodi Proverbiis.

Solùm manet, Candide Lector, ut si quos defectus in hac editione inveneris ignoscas; dummodo attendas solùm præ manibus unicum habitum
fuisse

fuisse Exemplar, & hoc vetustissimum, quamvis pro eo tempore pulchro satis caractere scriptum: Lege ergo & perlege ea intentione in ultimo capite adeò commendata & explicata, qua est factus libellus, & fructum suavissimum medio divinæ gratiæ adjutorio percipies.

NOTA.

Præter marginales Textus adnotationes adjicere visum est sequentes, partim inadvertentia Impressoris & Correctoris omissas, partim denuò excogitatas, ut majori claritate percipi valeat sensus Autoris.

Pag. 36. cap. 10. nu. 6. videtur dicendum: *Al Amic ama &c.* & pag. 37. nu. 6. è regione: *ama amicum.*

Pag. 41. cap. 11. nu. 6. sic lege: *Fac alienum &c. non odio, sed cautela.*

Ibid. nu. 7. in fine videtur dicendum:

dum : *de ipso dicatur; non de se ipso.*

Pag. 44. cap. 12. nu. 3. videtur ita legendum : *Per justitia &c. è per injusticia treball; & pag. 45. nu. 3. ita : Cum justitia &c. & cum injustitia laborem.*

Pag. 50. cap. 14. nu. 3. ita legendum videtur : *Ab forses &c. forses corporals; & pag. 51. nu. 3. ita : Spirituallibus &c. corporales fortitudines.*

Pag. 59. cap. 16. nu. 21. sic lege : *Fides est prope voluntatem imperativè , & procul ab intellectu scienter.*

Pag. 61. cap. 17. nu. 2. sic intellige : *sine bonitate & justitia in voto non &c.*

Pag. 67. cap. 18. nu. 20. sic intellige : *qui non vivit &c. sine charitate regulariter moritur.*

Pag. 83. cap. 23. nu. 13. sic videtur legendum : *Confessarius, qui sibi procurat, nescit &c.*

Pag. 103. cap. 29. nu. 8. sic intellige

lige: Cum Devotione cognosces *con-*
jecturaliter si es in gratia Dei.

Pag. 142. cap. 42. nu. 4. sic est le-
gendum: *Con glotonia te ferà membrar,*
Abstinencia te fassè cessar; & pag. 143.
nu. 4. ita: *quando Gula te faciet memo-*
rari, faciat te cessare Abstinencia.

Pag. 152. cap. 45. nu. 9. sic lege:
Accidiòs foven vol dormir; & pag. 153.
nu. 9. ita: *Accidiosus frequenter vult*
dormire.

Pag. 175. cap. 52. nu. 11. dictum
intellige *secundùm presentem justitiam.*

BEATI

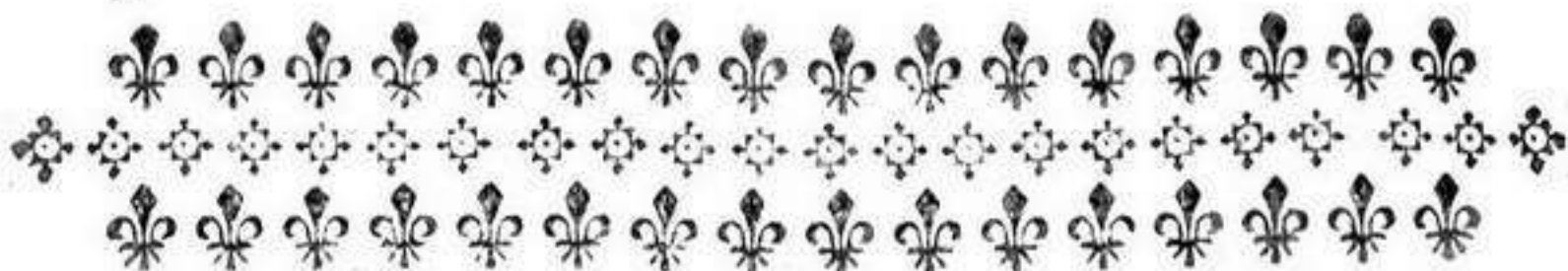
RAYMUNDI LVLLI
DOCTORIS ILLVMINATI
ET MARTYRIS

LIBER

DE
MILLE PROVERBIIS.

LLIBRE

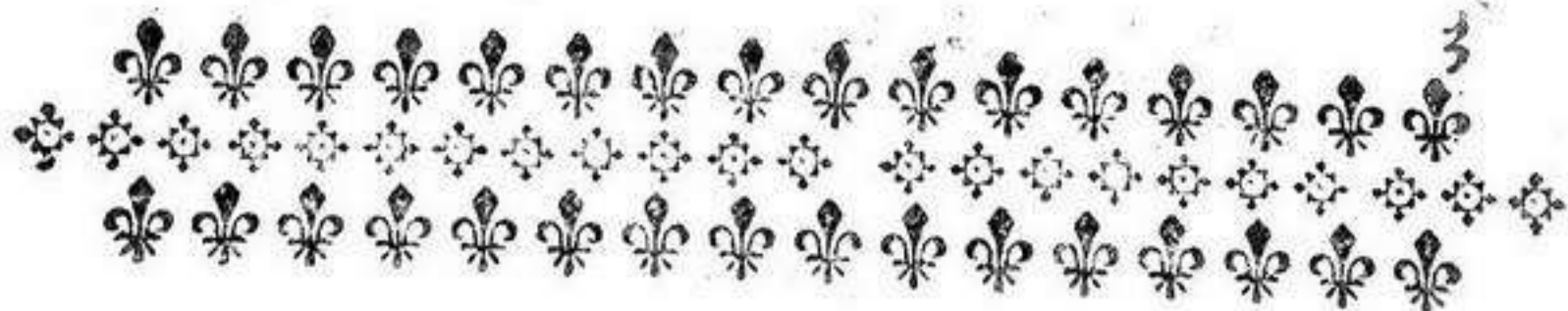
DE
MILL PROVERBIS
DEL
DOCTOR ILLUMINAT,
Y MARTYR
EL
BEATO RAMON LVLL.

PROLEG.

ON l' Hom sia creat per co-
 nexer é amar é membrar é
 honrar é servir Deu, per
 assó fem aquests Mill Pro-
 verbis, ab que donem doc-
 trina, com Hom se sàpia ha-
 ver en la fi, á la qual es creat. Com sia açó,
 que Proverbi sia instrument, qui breument
 certifica veritat de moltes coses; é car les ma-
 neres sien moltes é diverses, ab les quals es
 hom molt tengut d' amar é honrar Deu, é d'
 haver caritat á simeteyx é á son pruyisme: per
 açó fem molts Proverbis é diverses mane-
 res, ab les quals pot hom haver materia á
 parlar de totes bones costumes, donant per
 ells exempli al comensament de ses paraules.

PROLOGVS.

CUM homo sit creatus ad cognoscendum & amandum & memorandum & honorandum & seruiendum Deo, ideo facimus hæc *mille Proverbia*, ut cum ipsis demus doctrinam, qualiter homo sciat habere se ad finem, ad quem est creatus. Cum ita sit, quòd Proverbium est instrumentum, quo breviter certificatur veritas multarum rerum; & quia multi sunt modi & diversi, quibus homo multum tenetur ad diligendum & honorandum Deum, & ad habendum charitatem ad seipsum & suum proximum, ideo facimus plura Proverbia varijs modis, quibus potest homo habere materiam loquendi de omnibus bonis moribus, per ipsa proponendo exemplum in initio suorum sermonum.

CAP. I.

DE DEV.

- 1 **H**age s' u alegre, perçó car Deus es tot bo é complit.
- 2 Car Deus es pus bo que tot quant es, amas mes Deu per la sua bontat, que lo teu be.
- 3 Contre la bonesa é granesa de Deu no vulles esser bon ne gran.
- 4 Hon pus soven membrarás é entendrás Deu, pus soven l' amarás é l' tembrás.
- 5 Qui mes tem Deu, que no l' âma, mes âma simeteyx, que Deu.
- 6 Sies bo, perçó que Deus haze en tu bona obra.
- 7 Ab peccat no cregues esser en gracia de Deu.
- 8 Molt mes âma la obra, que Deus ha en tu, que la obra, que tu has en ell.
- 9 Més de be pots fer ab Deu en un dia, que ab tu meteyx en mill anys.

DE DEO.

- 1 **L**ætetur unusquisque quia Deus est totus bonus & completus.
- 2 Quoniam Deus est magis bonus, quàm omne, quod est, dilige magis Deum propter suam bonitatem, quàm tuum ipsum bonum.
- 3 Contra bonitatem & magnitudinem Dei noli esse bonus, nec magnus.
- 4 Quò magis frequenter memorabis & intelliges Deum, eò frequentius illum amabis atque timebis.
- 5 Qui potiùs Deum timet, quàm amat, magis amat seipsum, quàm Deum.
- 6 Esto bonus, ut Deus bonum opus habeat in te.
- 7 Si peccas, ne existimes te esse in gratia Dei.
- 8 Potiùs dilige opus, quod Deus habet in te, quàm opus, quod tu in ipso habes.
- 9 Plus boni potes cum Deo operare in una die, quàm cum te solo in mille annis.

10 *Més âma Deus tu per se bontat, que per la tua.*

11 *Prega Deus segons les seues condicions, é no segons les tues.*

12 *Car á Deu convenen grans obres, pots á Deu demanar grans coses.*

13 *Molt conégues Deu perçóque molt lo pugues amar.*

14 *Qui les obres de Deu no amâ, Deus no âma les obres d' aquell.*

15 *Tot hom, qui ab Deu se barâlla es vençut.*

16 *Sens bontat, no hages en Deu esperança.*

17 *Cerca la tua fi en la fi de Deu.*

18 *Loteu poder en lo poder de Deu lo cerca.*

19 *Fé ab Deu companya, perçóque no hages fretura.*

20 *No creegues mes honrar Deus ab los bens temporals, que ab los spirituals.*

CAP.

- 10 Deus magis diligit te propter suam bonitatem, quàm propter tuam.
- 11 Ora Deum secundùm suas (a) conditiones, & non secundùm tuas.
- 12 Quia magna opera conveniunt Deo, potes à Deo petere res magnas.
- 13 Multùm cognosce Deum, ut possis multùm amare ipsum.
- 14 Deus non amat opera illius, qui Dei opera non amat.
- 15 Quicumque contra Deum luctatur, victus remanet.
- 16 Absque bonitate ne (b) habeas spem in Deum.
- 17 Quære finem tuum in fine Dei.
- 18 Quære tuum posse in Dei posse.
- 19 Associa te Deo, ut nihilo indigeas.
- 20 Ne credas magis honorare Deum cum bonis temporalibus, quàm cum spiritualibus.

CAP.

(a) *Conditiones.* Phrasis est Lulliana significans naturam & proprietates ac modum, quo res se habet.

(b) *Ne habeas, hoc est Ne putes habere;* est enim præsumptio sperare gloriam sine bonis operibus

DE PRELAT.

- 1 **P**Eccat en Prelat es molt gran per mal eximpli.
- 2 Per la fi de Preladìa honra Prelat.
- 3 La fi de Preladìa á moltes fins es obligada.
- 4 No vulles Prelat meñyspresar per linyatge, mas per males costumes.
- 5 Bonesa de Prelat mes está per fi é per bones obres, que per sejourar é parents enriquir.
- 6 De negun hom no pren Deus tan gran venjanse, com de malvat Prelat.
- 7 Prelat, qui més âma los bens terrenals, que spirituals, enbastardeix la Preladìa.
- 8 Mal Prelat úsa mal del poder de Deus, qui es bo.

DE PRÆLATO.

- 1 **P**eccatum in Prælato est valde magnum propter malum exemplum.
- 2 Honora Prælatum propter finem Prælaturæ.
- 3 Finis Prælaturæ inducit obligationem multorum finium.
- 4 Noli parvipendere Prælatum propter generis conditionem, nisi propter malos mores.
- 5 Bonitas Prælati magis est per finem, & bona opera, quàm per commodè, & ignavè vivere, & suos consanguineos ditare.
- 6 Deus non sumit tam magnam vindictam de ullo homine, sicut de improbo Prælato.
- 7 Prælatus, qui magis amat bona temporalia, quàm spiritualia, adulterat Prælaturam.
- 8 Malus Prælatus abutitur Dei potentia, quæ bona est.

- 9 Fals Prelat fa gran injuria á la veritat de son Ofici.
- 10 Cróssé, Anell, é Mitra no han tanta de belleſa, con han Pietat, Caritat, é Caſtedat.
- 11 Més de be ateny Prelat per la fi de Preladía, que per totes les fins de ſos parents.
- 12 En eleccio de Prelat valen mes ſavieſa é boneſa, que poder, linyatge, é belleſa.
- 13 Los bens, que Prelat ſtogya, toll als pobres de Deu.
- 14 Prelat, qui diu mal de ſon Poble, diu mal de ſimeteyx.
- 15 A Prelat tañy mes plorar, que riure.
- 16 Tot Prelat, qui més pârla d' aquest mon, que del altre, es fals.
- 17 No t' confus en Prelat, qui ſoven no cânta Miſſa.
- 18 Prelat, qui no payx ſes ovelles, no es paſt de la Gracia de Deu.
- 19 No t' adalts de Prelat, qui âma mes ſtrañya ovella, que privada.

- 9 Falsus Prælati facit magnam injuriam veritati sui Officii.
- 10 Baculus, Annulus, & Mitra non habent tantam pulchritudinem quantum habent Pietas, Charitas, & Castitas.
- 11 Plus de bono attingit Prælati per finem Prælaturæ, quam per omnes fines suorum consanguineorum.
- 12 In electione Prælati plus valent sapientia & bonitas, quam potestas, genus, & pulchritudo.
- 13 Bona, quæ Prælati reponit, aufert à pauperibus Dei.
- 14 Prælati, qui dicit malum de suo Populo, dicit malum de seipso.
- 15 Ad Prælatum magis attinet plangere, quam ridere.
- 16 Omnis Prælati, qui magis loquitur de hoc mūdo, quam de altero, falsus est.
- 17 Noli confidere in Prælato, qui frequenter Missam non cantat.
- 18 Prælati, qui non pascit Oves suas, non est pascus de gratia Dei.
- 19 Noli exultare in Prælato, qui magis amat ovem alterius gregis, quam sui.

20 Si vols conexer Prelat, gârda si qui
fará honrament.

CAP. III.

DE PRINCEP.

- 1 **J**ustitia de Princep nodreyx en Po-
ble amor é temor.
- 2 Justicia reluu en Princep, é leyaltaa
en Poble.
- 3 Malesa de Princep fa molt á leyaltaa
de Poble.
- 4 Divisio de Poble fa lo poder de Prin-
cep malvat.
- 5 Poder de Princep es instrument de fi
de Poble.
- 6 Ira de mal Princep é (a) leyaltaa de
Poble son germanes.
- 7 Veritat de Princep é leyaltaa de Po-
ble son cosines.
- 8 En aquell Regne ha pau, hon amor de
Princep é amor de Poble son vehines.
- 9 Linyatge antich de Princep sâna ma-
lalta leyaltaa de Poble.

10 No-

(a) Deslealtat.

20 Si vis cognoscere Prælatum obser-¹³
va cuinam ille honorem tribuit.

CAP. III.

DE PRINCIPE.

- 1 **J**ustitia Principis nutrit in suo Po-
pulo amorem & timorem.
- 2 Justitia relucet in Principe, & fideli-
litas in Populo.
- 3 Ex malitia Principis multum osten-
ditur fidelitas Populi.
- 4 Divisio Populi facit, quòd Princeps
improbus sit potens.
- 5 Potestas Principis est instrumentum
finis Populi.
- 6 Ita perversi Principis & (c) fidelitas
Populi sunt germanæ.
- 7 Veritas Principis & fidelitas Populi
sunt consobrinæ.
- 8 Pax est in illo Regno, in quo amor
Principis & amor Populi sunt vicini.
- 9 Antiqua profapia Principis sanat fide-
litem Populi infirmam.

10 No-

(e) Videtur debere dici *infidelitas*, non *fidelitas*

- 10 *Novella costuma en malalteyx anti-
quitat de Princep é de Poble.*
- 11 *De malesa de Princep neyx malesa
de Poble, é de malesa de Poble neyx no-
velletat de Princep.*
- 12 *Princep, qui es contra la fi de son Po-
ble, es contra se si matexa.*
- 13 *En contrarietat, qui está entre Prin-
cep é Poble, no ha negun remey.*
- 14 *Concordansa, qui sia entre Princep é
Poble, está tota sana.*
- 15 *Abans fuyg á Princep mal, que á la
serpent.*
- 16 *Abans fuyg á mal Poble, que á mal
Princep.*
- 17 *Princep, qui fa mal Poble, fa gran
injuria á Deu per si matex.*
- 18 *A la amor é poder, qui está entra
Princep é son Poble, no mógues contrast.*

- 15
- 10 Novitas morum infirmitat antiquitatem Principis & Populi.
- 11 Ex malitia Principis nascitur malitia Populi, & ex malitia Populi oritur novitas Principis.
- 12 Princeps, qui est contra finem sui Populi, est contra finem proprium.
- 13 Contrarietas, quæ est inter Principem & Populum, nullum remedium habet.
- 14 Concordantia, quæ est inter Principem & Populum, est tota sana.
- 15 Potius fuge improbum Principem, quam serpentem.
- 16 Potius fuge à malo Populo, quam à malo Principe.
- 17 Princeps, qui facit Populum malum, facit per seipsum magnam injuriam Deo.
- 18 Contra amorem & potestatem, qui sunt inter Principem & suum Populum, noli excitare oppositionem.

CAP. IV.

DE SOTMES.

- 1 **A** Mal Señyor no venes né dons ta
libertat
- 2 Perçoque no sies ociós mémbra sover
la fi, á la qual estás sotsmes.
- 3 Aytant com estás sotsmes, âma les ne-
cessitats de ton Señyor.
- 4 Sotsmet ton cors á mal Señyor, é no ta
volentat.
- 5 Si est reptat ab mal, respon ab be.
- 6 Escusat⁶ ab poques paraules, perçoque
ton Señyor abreuge ses paraules.
- 7 No recuses atórt, perçoque adret no
sies blasmat.
- 8 A ton Señyor no vulles esser obedient
contra Deu.
- 9 Ama ton Señyor perçoque sens treball
lo pugues servir.
- 10 Desija esser par ab ton Señyor per bon-
tat é veritat, é no per poder é volentat.
- 11 Pusque per fi está humilitat, está hu-
mil per volentat.

12 Ama

DE SUBDITO.

- 1 **P**erverfo Domino neque vendas neque des libertatem tuam.
- 2 Ut non fis otiofus memorare frequenter finem, cui subditus es.
- 3 Quantò subditus es, tantò necessitates tui Domini amato.
- 4 Subjice malo Domino corpus tuum, & non voluntatem tuam.
- 5 Estò malè corripiaris, bene respondeas.
- 6 Excusa te paucis verbis, ut Dominus tuus abbreviet sua verba.
- 7 Non injustè recuses, ne justè vitupereris.
- 8 Noli esse obediens Domino tuo contra Deum.
- 9 Ama Dominum tuum, ut possis finè labore illi servire.
- 10 Concupisce æquari Domino tuo bonitate & veritate, & non potestate & voluntate.
- 11 Quoniam humilitas per se ipsam subsistit, esto humilis per voluntatem.

B

12 Dili-

- 12 Ama més leyal servitut, que falsa
Señoria.
- 13 Qui á son Señor destruu honra-
ment, enclina simateyx á desonor.
- 14 No vulles honrar ton Señor, mas
aytant com á tu é á ell se cove.
- 15 Plus servesques á ton señor per amor,
que per paor, si ell es bo.
- 16 Aquell acostúma simateyx á mal, é
pert son temps, qui á mal Señor serveyx.
- 17 Qui á moltes coses desserveyx, ab
moltes es blasmat.
- 18 No vulles esser loat d' çó, que has
áffer per servitut.
- 19 Ama Paciencia, perçóque la busques
sostenir.
- 20 Qualque Señor hages, abque bon sia,
no hages vergoñya dell á servir.
- 21 Ab mal Señor no creégues haver
pau.

CAP. V.

DE PARENT.

- 1 **N**O ames ton fill més, que ta
anima, qui ab ton fill no ha
paren-

- 12 Dilige potiùs fidelem fervitutem,
quàm falſum dominium.
- 13 Qui deſtruit honorem Domini ſui,
ſeipſum inclinât ad inhonorem.
- 14 Noli honorare Dominum tuum ul-
tra id, quod tibi eique convenit.
- 15 Plùs ſervias Domino tuo, ſi bonus
eſt, cum amore, quàm cum timore.
- 16 Qui ſervit improbo Domino, malo
aſſueſcit & ſuum tempus perdit.
- 17 Qui in pluribus rebus diſſervit, in
pluribus criminatur.
- 18 Ne velis laudari de his, quæ vi
ſervitutis facere debes.
- 19 Ama patientiam, ut eam poſſis ſuf-
tinere.
- 20 Qualiſcumque ſit Dominus tuus,
dum ſit probus, ne verearis illi ſervire.
- 21 Ne credas pacem habere cum per-
verſo Domino.

CAP. V.

DE COGNATO.

- 1 **N**on ames filium tuum pluſ-
quam animam tuam, quæ nul-
lam

parentesch.

- 2 Lo parentesch, que Deus ha ab tu en-
quant es home, ama més, que altre.
- 3 No creegues Parents, qui amen més
tos bens, que ta Persona.
- 4 Ama més bon Cosí, que mal fill.
- 5 Parentesch, perque hom pert Deu, no
es amable.
- 6 Segons qu' els graus de parentesch son
amables, son honorables.
- 7 Per parentesch honra ton Parent qual-
que sia.
- 8 Ama més ton Parent per sa bontat,
que per son antich linyatge.
- 9 Si ab virtuts pots ennoblir novelletat
de ton linyatge, ab peccats pots envila-
nir la antiquitat de ton linyatge.
- 10 Parentesch excita en necessitat, Au-
dacia, Caritat, é Pietat.
- 11 Con oírás mal dir de ton Parent, ha-
ges né vergoñya.

- iam habet cognationem cum filio tuo.
- 2 Plus ama cognationem, quam Deus ut homo tecum habet, quam aliam quamcumque.
 - 3 Ne credas cognatis, qui potius diligant bona tua, quam tuam personam.
 - 4 Potius ama Confobrinum probum, quam filium improbum.
 - 5 Non est amabilis cognatio, propter quam homo perdit Deum.
 - 6 Secundum quod gradus cognationis sunt amabiles, sunt honorabiles.
 - 7 Qualiscumque sit cognatus tuus honora illum propter cognationem.
 - 8 Dilige magis cognatum tuum propter suam bonitatem, quam propter antiquitatem sui generis.
 - 9 Si cum virtutibus potes nobilitate novitatem tui generis, peccatis quoque potes antiquitatem tui generis vilem reddere.
 - 10 In necessitate cognatio excitat Audaciam, Charitatem, & Pietatem.
 - 11 Erubescere, cum audies prava enarrari de Cognato tuo.

- 12 L'óa més ton Parent per sa bontat,
que per sa riquesa.
- 13 La bontat natural de ton cors é la
bontat natural de ton Parent son Pa-
rentes.
- 14 Per la bontat, que tu has per costuma,
no escuses ton malvat Parent.
- 15 Ergullós Parent dóna â sos Parents
treball.
- 16 Fuyg á Parent, qui enquant est son
Parent, ha de tu vergoñya.
- 17 Contrarietat de Parents es trop mala,
é forts.
- 18 Més te confia en ton Parent per bo-
na costuma, que per parentesch.
- 19 L' honrament de tot Parent no t'
escúsa de ta mala costuma.
- 02 Les tues males costumes deshonren
tots tos Parents.

CAP. VI.

DE MULLER.

1 **E**N ta Muller ama més si de Ma-
trimoni, que plaér.

2 Ama

- 12 Lauda potiús Cognatum tuum propter suam probitatem, quàm propter suas divitias.
- 13 Naturalis bonitas corporis tui & naturalis bonitas Cognati tui habent cognationem.
- 14 Bonitate, quâ es morigeratus, non excuses Cognatum tuum improbum.
- 15 Cognatus superbus vexat cognatos suos.
- 16 Fuge Cognatum, qui erubescit de tua Cognatione.
- 17 Contrarietas inter Cognatos est mala nimis & fortis.
- 18 Cõfide magis in Cognato tuo propter ejus bonos mores, quã propter cognationẽ
- 19 Honor Cognati tui non excusat te de tuis pravis moribus.
- 20 Mores tui mali inhonorant omnes tuos Cognatos.

CAP. VI.

DE UXORE.

- 1 **D**ilige potiús in Uxore tua finem Matrimonii, quàm delectationẽ.

2 Plus

- 2 *Ama més en ta Muller bontat, que belleſa.*
- 3 *Si prens Muller per eſſer honrat, ab ta Muller no ſies trop privat.*
- 4 *No t' confius en Muller mentidera.*
- 5 *Ab la tua fornicatio nodreyxs fornicatio en la volentat de ta Muller.*
- 6 *En fornicatio está lo major contrari, que pot eſſer entre Marit, é Muller.*
- 7 *Sies caſt, perçóque ta Muller ſia caſta.*
- 8 *Ab amor ſies privat en bona Muller, é ab temor de mala.*
- 9 *Abans nodresques ta Muller ab amor, que ab paor.*
- 10 *A ta Muller no ſies avár.*
- 11 *Garda, que ta Muller no conéga tos vicis.*
- 12 *No es tan gran treball é vergoñya, com de mala Muller.*
- 13 *Ama més ta Muller beyla en Casa, que á la Plaſſa.*
- 14 *Ama més la boneſa de ta Muller, que de ton fill.*
- 15 *Tos Parents hagen més de poder en ta Casa, que aquells de ta Muller.*

- 2 Plus ama bonitatem in Uxore tua, quàm pulchritudinem.
- 3 Si ducis Uxorem, ut sis honoratus, ne sis illi nimium familiaris.
- 4 In Uxore mendace non confidas.
- 5 Fornicatione tuâ nutris fornicationem in voluutate Uxoris tuæ.
- 6 Major adversarius, qui possit esse inter Virum & Uxorem, est fornicatio.
- 7 Sis castus, ut Uxor tua casta sit.
- 8 Cum amore sis familiaris bonæ Uxori, & cum timore malæ.
- 9 Potiùs nutrias Uxorem tuam cum amore, quàm cum timore.
- 10 Uxori tuæ non sis avarus.
- 11 Cave nè tua Uxor cognoscat vitia tua.
- 12 Nihil affert tantum laborem & verrecundiam, sicut Uxor mala.
- 13 Potiùs dilige, quod Uxor tua pulchra videatur in domo, quàm in foro.
- 24 Ama magis bonitatem Uxoris tuæ, quàm filii tui.
- 15 In domo tua potentiores sint Cognati proprii, quam Cognati Uxoris tuæ.

16 Les tues costumes sien pus dones en ta Casa, que les costumes de ta Muller.

17 Qui fuyg á gelosia, fuyg á gran treball.

18 Qui soven tempta sa Muller, soven s'en penet.

19 Devant ta Muller no parles de les circumstancies de drudaria.

CAP. VII.

DE SCUDER.

1 **S**I soven vols esser alegre, hages bon Scuder.

2 Tants Scuders muda, tróque un bo ne pusques haver.

3 De negun no has mester tan soven servici, com de Scuder.

4 Soptosament no reprénes ton Scuder.

5 Amor, temor é humilitat nodresques en ton Scuder.

6 Dóna á ton Scuder çó que li promets.

16 In domo tua plus dominantur consuetudines tuæ, quàm consuetudines tuæ Uxoris.

17 Qui zelotypiam fugit, magnum laborem fugit.

18 Qui frequenter tentat Uxorem suam, frequenter inde poenitet.

19 Coram tua Uxore ne loquaris de circumstantiis concubinatis.

CAP. VII.

DE FAMULO.

1 **S**I frequenter vis esse lætus, habes famulum bonum.

2 Tot permuta famulos, quousque unum obtineas bonum.

3 Nullius tam frequenter indiges servitio, sicut famuli.

4 Nunquam subito reprehendas famulum tuum.

5 Enutrias in famulo tuo amorem, timorem & humilitatem.

6 Dona famulo tuo quidquid illi promisti.

7 Famu-

- 7 Lo millor amich, que tu has, es ton bon Scuder.
- 8 Null hom no dóna tan soven treball, com mal Scuder.
- 9 No t' adalts de Scuder, qui desiyg belles vestidures.
- 10 Scuder negligent no es ton amich.
- 11 No t' confius en Scuder, qui ria mes á ta Muller, que á tu.
- 12 Scuder, qui rient se repréna no t' âma.
- 13 Gita de tu Scuder, qui no reep correccio.
- 14 Negun Scuder no pot be servir son Señyor, si no l' âma.
- 15 En escuder ama més veritat é leyaltat, que prestesa ne bellefa.
- 16 Scuder, qui engâna son vehè, engâna ta casa.
- 17 Scuder Lagoter é maldigol no es leyal.
- 18 Scuder, qui no ha vergoñya, no es bo.

- 7 Famulus tuus bonus est melior amicus tuus.
- 8 Nullus homo adeo frequenter afficit angustia, sicut famulus nequam.
- 9 Non exultes in hoc, quod Famulus tuus pulchras vestes concupiscit.
- 10 Famulus negligens non est amicus tuus.
- 11 Ne confidas in famulo, qui magis arridet Uxori tuæ, quàm tibi.
- 12 Famulus, qui ridet, dum reprehenditur, non amat te.
- 13 Projice à te famulum, qui non admittit correctionem.
- 14 Nullus famulus potest bene servire Domino suo, si illum non amat.
- 15 Potius ama in famulo veritatem & fidelitatem, quàm promptitudinem & pulchritudinem.
- 16 Famulus, qui fallit vicinum suum, fallit domum tuam.
- 17 Famulus delator & maledicus non est fidelis.
- 18 Famulus, qui non est verecundus, non est bonus.
- 19 Non

- 19 *Ab ton Scuder no muntiplichs paraules.*
- 20 *Ab ton Scuder no ries soven.*

CAP. VIII.

DE COMPAÑYO.

- 1 **L** *A volentat de ton Compañyo' fé compañyona de la tua.*
- 2 *Ab home avar, né ergullós no fasses compañya.*
- 3 *Ab ta leyltat nodreyx en Compañyo' leyltat.*
- 4 *Qui á son Compañyo' ment, nodreyx se en ell mentida.*
- 5 *Ton Compañyo' no sapia més en tu, que tu en ell.*
- 6 *Ab home, que no coneys, no fasses compañya.*
- 7 *Bestia, qui no mengya carn, no fa compañya ab bestia, qui carn mengya.*
- 8 *Ab home ocios no fasses compañya.*
- 9 *No fasses Compañyo d'hom, qui t' haze menas-*

- 19 Non multiplices verba cum famulo tuo.
- 20 Ne rideas frequenter cum famulo tuo.

CAP. VIII.

DE SOCIO.

- 1 **F** Ac sociam voluntatis tuæ voluntatem Socii tui.
- 2 Nec cum homine avaro, neque cum superbo societatem facias.
- 3 Fidelitate tuâ enutri fidelitatem in Socio tuo.
- 4 Qui mentitur Socio suo, contra se nutrit in illo mendacium.
- 5 Socius tuus non plus sciat, quæ sunt in te, quam tu, quæ sunt in illo.
- 6 Ne associes te homini, quem non cognoscis.
- 7 Bestia, quæ carnibus non pascitur, non se associat bestię, quæ carnibus pascitur.
- 8 Non te associes homini otioso.
- 9 Non eligas in Socium hominem, qui
tibi

32
menassat né deshonorat.

- 10 D' home honorat é pobre no fasses companyó.
- 11 No reprénes ton Companyó sens raho.
- 12 En Companyó, qui t' fassa avantatge, te confia.
- 13 No fasses companyia ab hom, qui leugerament múda son proposit.
- 14 Companyó, qui lóa tos vicis, no es leyal.
- 15 Companyia d' hom pech es molt perillosa.
- 16 Ab hom, qui haja forts enemichs, no fasses companyia.
- 17 No fasses companyia ab hom, qui desiyg comprar la tua casa.

CAP. IX.

DE VEHI.

- 1 **A** Ton Vehi sies cortés.
- 2 **A** Ab ton bon Vehi sies privat en sa Casa, é ab mal Vehi en la carrera.

3 Lo

tibi minatus fuerit, aut te inhonora-
verit.

10 Non facias Socium tuum hominem
pauperem lautè viventem.

11 Ne reprehendas Socium tuum abs-
que ratione.

12 Confide in Socio, qui tibi faciat
avantagium.

13 Ne associes te homini, qui leviter
propositum suum mutat.

14 Socius, qui vitia tua laudat, non
est fidelis,

15 Societas hominis vilis est multum
periculosa.

16 Ne facias societatem cum homine
habente fortes inimicos.

17 Ne facias Societatem cum homine
desiderante emere domum tuam.

CAP. IX.

DE VICINO.

1 **S** Is curialis cum tuo Vicino.

2 **S** Esto familiaris tuo bono Vicino
in domo sua, malo autem in foro.

C

3 Cave

- 3 Lo teu chá no mórde lo chá de ton Vehi.
- 4 Riu lo be de ton Vehi, é plora lo seu mal.
- 5 Qui ha mal Vehi, soven ha treball.
- 6 No demans çó, que ton Vehi fa en la Casa.
- 7 Dignes les bones costumes de ton Vehi, é no les males.
- 8 A ton Vehi no parles de sa Muller, né de la tua.
- 9 No digues á ton Vehi çó, que tu menges en ta Casa.
- 10 No digues á ton Vehi mal de çó, que ell âma.
- 11 Si ton Vehi ha fretura, hagesli pietat é caritat.
- 12 A ton bon Vehi riu, é á ton mal Vehi plora.
- 13 Ab ton bon Vehi t' ajuda de mal Vehi.
- 14 A mal Vehi no demans consell né ajuda.
- 15 A mal Vehi fé torques dels teus bens.

- 3 Cave nè canis tuus mordeat canem Vicini tui.
- 4 Gaude de bonis Vicini tui, & plange super mala sua.
- 5 Qui malum Vicinum habet, frequenter est in labore.
- 6 Noli inquirere, quid facit Vicinus tuus in domo sua.
- 7 Narra bonos mores Vicini tui, non verò malos.
- 8 Ne loquaris cum Vicino tuo de Uxore sua, neque de tua.
- 9 Noli referre Vicino tuo, quæ comedis in domo tua.
- 10 Vicino tuo nè dicas malum de his, quæ ipse diligit.
- 11 Si Vicinus tuus est indigens, sis cum illo pius & charitativus.
- 12 De bono Vicino tuo gaude, & de malo Vicino tuo plora.
- 13 Cum bono Vicino tuo adjuva te in tuum Vicinum malum.
- 14 A Vicino malo non petas consilium, nec adiutorium.
- 15 Malo Vicino repende bona tua.

- 16 *Amal Vehi no creégues de ta Muller,
né de la sua.*
- 17 *Ab ton bon Vehi hajes moltes paraules.*
- 18 *Ton mal Vehi no sâpia los secrets de ta
Casa.*
- 19 *Lo bon Vehi lóa á hom be; é mal Vehi
lóa á hom mal.*
- 20 *Del poder de ton bon Vehi sies alegre, é
del poder de ton mal Vehi sies trist é irat.*

CAP. X.

DE AMICH.

- 1 **A** *Ma ço, que ton Amich âma.*
- 2 **A** *Si es gran Amich, sies li gran
Amich.*
- 3 *Aquell es pech Amich, qui s' anúgya
de servir son gran Amich.*
- 4 *Ab ton Amich no vulles jugar.*
- 5 *No reprénes soven ton Amich.*
- 6 *Enemich ama per ta bontat, é hajes
esperansa.*

7 No

- 16 Ne credas Vicino improbo oblo-
quenti de Uxore tua, nec de sua.
- 17 Confabulare multum cum tuo bono
Vicino.
- 18 Improbus Vicinus tuus nesciat secre-
ta domus tuæ.
- 19 Bonus Vicinus laudat hominem bene;
& malus Vicinus laudat hominem malè.
- 20 Sis lætus de potestate tui Vicini bo-
ni, & de potestate tui improbi Vicini
esto tristis & iratus.

CAP. X.

DE AMICO.

- 1 **A** Ma id, quod Amicus tuus amat.
- 2 **A** Si tibi est Amicus magnus, esto
illi magnus Amicus.
- 3 Qui fastidit deservire suo magno Ami-
co, est vilis Amicus.
- 4 Cum tuo Amico noli joculari.
- 5 Ne reprehendas frequenter tuum Ami-
cum.
- 6 Vi bonitatis tuæ ama inimicum, &
confide.

7 Ne

7 No sies privat del Enemich de ton Amich.

8 A ton Amich lóa son be, é blâsma son mal.

9 Per un mal de ton Amich, no pérdes molts de sos bens.

10 Ab paraules amoroses parla á ton Amich.

11 A ton Amich no li vénes per diners, né l' pérdes per ira.

12 Del teu poder é del poder de ton Amich fé un poder.

13 Volentat de dos Amichs se concorden á un fi.

14 Qui ha bon Amich atart ha fretura.

15 De la malaltia, que has per ton Enemich, te sâna ton bon Amich.

16 Les riqueses, que has, é les riqueses de ton Amich, fé amigues é vehines.

17 Si est Enemich, no creégues esser Amich.

18 A negun hom no fasses tants ni tan grans

- 7 Ne sis familiaris cum inimico Amici tui.
- 8 Quod bonum est in Amico tuo lauda, & quod malum est vitupera.
- 9 Propter unum defectum Amici tui, ne perdas reliqua sua bona.
- 10 Amico tuo loquere verba benevola.
- 11 Ab Amico non quæstum quæras, nec propter iram illum perdas.
- 12 De potestate Amici tui & de tua potestate fac unam potestatem.
- 13 Voluntates duorum Amicorum concordant ad unum finem.
- 14 Qui habet bonum Amicum rarò indiget.
- 15 Amicus tuus bonus sanat ægritudinem, quam pateris propter tuum inimicum.
- 16 Fac, quod divitiæ tuæ & divitiæ Amici tui sint amicæ & vicinæ.
- 17 Si es inimicus, nè credas (*d*) esse Amicum.
- 18 Nulli homini facias tot & tanta beneficia

(*d*) vel: *haberi pro Amico.*

- grans plaers, com á ton bon Amich.
- 19 Perçóque no dons passio á ton Amich,
no li parles de son Enemich.
- 20 Soffir á ton Amich los seus vicis,
perçóque ell soffria los teus.

CAP. XI.

DE ENEMICH.

- 1 **A** Ma ton Enemich, en quant es
creatura de Deu, é no en quant ha
males costumes.
- 2 Assâja de ton Enemich si poras fer
Amich.
- 3 Efé avantatge á ton Enemich perçóque
ell lo t' fassa.
- 4 Qui soven mémbra, é soven pârla de
son Enemich, soven ha passió.
- 5 A ton Enemich no montiplichs son po-
der, né sa ira.
- 6 Efé ton Enemich estrañy als teus uylls,
é á tes orelles.
- 7 Qui diu mal de son Enemich, doble-
ment que sia maldit procurá.

neficia, sicut tuo bono Amico.

- 19 Noli confabulare cum Amico tuo de suo inimico, nè contristetur.
- 20 Tolera defectus Amici tui, ut & ipse tuos toleret.

CAP. XI

DE INIMICO.

- 1 **A** Ma Inimicum tuum inquantum est creatura Dei, & non inquantum habet pravos mores.
- 2 Tenta, si de tuo Inimico poteris facere amicum.
- 3 Præroga beneficium Inimico tuo, ut & ipse tibi retribuatur.
- 4 Qui frequenter memorat, & crebrò loquitur de Inimico suo frequenter dolet.
- 5 Non multiplices potestatem neque iram Inimici tui.
- 6 Fac alienum tuum Inimicum à tuis oculis & tuis auribus.
- 7 Qui malum dicit de suo Inimico, procurat, quod duplicatum malum de seipso dicatur.

8 Ne

- 8 No cregues laugerament lo mal de ton
Enemich de çó, que hom t' en diu.
- 9 A ton Enemich reffrenes sa ira, si l'
lóas.
- 10 Si es Enemich per ton vici, hageslo
per Amich ab ta virtut.
- 11 Si has Enemich, hages de ton Ene-
mich paor.
- 12 Major paor hages de ton Enemich en
durment, que en vetllant.
- 13 No dormes, dementresque ton Ene-
mich vetlla.
- 14 Les condicions de ton Enemich sapies,
é ell no les tues.
- 15 De Enemich savi hages paor, é no
del foll.
- 16 A ton Enemich parla de be, é no de
mal.
- 17 Efé t' Amich del Amich de ton (b)
Amich é de son Enemich.
- 18 Ton Enemich no l' cregues de res.
- 19 No hages enemistat per pocha utilitat.

CAP.

(b) Forte legendum Enemich.

- 8 Ne leviter credas malum, quod tibi homo refert de tuo Inimico.
- 9 Iram Inimici tui compefcis, fi illum laudas.
- 10 Si ob tuum vitium est tibi aliquis Inimicus, fac habeas illum Amicum per virtutem tuam.
- 11 Si habes Inimicum, illum time.
- 12 Magis time Inimicum tuum dum dormis, quam dum vigilas.
- 13 Non dormias, dum Inimicus tuus vigilat.
- 14 Scias conditiones Inimici tui, non autem ille tuas.
- 15 Inimicum sapientem time, sed non stultum.
- 16 Cum tuo Inimico loquere de bono, non autem de malo.
- 17 Fac te amicum Amici (e) Amici tui, & Inimici sui quoque.
- 18 In nullo fidem præbeas Inimico tuo.
- 19 Non contrahas inimicitiam ob parvam utilitatem.

CAP.

(e) Forté Inimici.

DE JUSTICIA.

- 1 **S**I âmas ab amor esser jutgyat, ama Justicia.
- 2 Per Justicia fa hom just amar é desirar.
- 3 Per Justicia hauras pau, é per Justicia treball.
- 4 Qui vol Justicia cómpria injuria.
- 5 Justicia es riquesse d' home pobre, é injurie es riquesse d' hom rich.
- 6 Jutgya tos peus á bones costumes, é tes mans á bones obres.
- 7 Qui es enemich de Justicia, es enemich, de totes coses.
- 8 Lo millor amich, que ha en ton graner é en ton celler, es Justicia.
- 9 Qui âma Justicia, âma Rey.
- 10 Si has trop mengyat, jutge t' á ell molt amar.
- 11 Justicia ha major parentesch ab bon-tat, que ab diners.
- 12 Justicia é injuria tots temps han guerra.

DE JUSTITIA.

- 1 **S**I cupis cum amore judicari, ama
Justitiam.
- 2 Homo per Justitiam facit justum ama-
re, & desiderare.
- 3 Cum Justitia pacem habebis, & cum
Justitia laborem.
- 4 Qui vult Justitiam, mercatur inju-
riam.
- 5 Pauperis divitiæ sunt Justitia, & Di-
vitis divitiæ sunt injuria.
- 6 Judica pedes tuos ad bonos mores, &
manus tuas ad bona opera.
- 7 Qui est inimicus Justitiæ, omnium
rerum est inimicus.
- 8 In horreo & in cellario tuo melior ami-
cus non invenitur, quam Justitia.
- 9 Qui amat Justitiam, amat Regem.
- 10 Si plus justo comedisti, perpende an
justum sit illud diligere.
- 11 Justitia majorem cognationem ha-
bet cum bonitate, quam cum pecuniis.
- 12 Justitia & Injuria semper sunt in
pugna.

- 13 Qui guerretja injuria ab Justicia,
Deu li ajuda.
- 14 Ab Justicia te consella, é no creégues
injuria.
- 15 Molt ha fals nom Jutge injuriós.
- 16 No t' jutges esser salvat per ta bontat.
- 17 En judici eternal hages paor.
- 18 Fuyg á peccats, é lexals de ta anima
é de ton cors.
- 19 Vivifica Justicia ab caritat, é mor-
tifica injuria ab paor.

CAP. XIII.

DE PRUDENCIA

- 1 **Q**ui á Prudencia elig, elig lo major
be, é esquiva lo major mal.
- 2 Prudencia es luñy d' home no savi.
- 3 Ab home foll no creégues fer savieses.
- 4 Prudencia vétlla en lo temps, que in-
prudencia dorm.
- 5 Qui

- 13 Deus adjuvat illum, qui cum Justitia belligerat contra injuriam.
- 14 Confule Justitiam, & ne credas injuriæ.
- 15 Valde falsum nomen habet Judex injuriosus,
- 16 Non judices te salvari vi propriæ bonitatis.
- 17 Time judicium æternum.
- 18 Peccata fuge, eaque emanda ab anima tua & à corpore tuo.
- 19 Vivifica Justitiam cum charitate, & mortifica injuriam cum timore.

CAP. XIII.

DE PRUDENTIA.

- 1 **Q**ui eligit Prudentiam, eligit majus bonum, & evitat majus malum.
- 2 Prudentia procul abest ab homine insipiente.
- 3 Apud hominem insanum ne credas sapienter te gerere.
- 4 Prudentia vigilat, dum imprudentia dormit.
- 5 Qui

- 5 Qui ha Prudencia, no es pobre.
- 6 Ab Prudencia veurás los bens é 'ls mals
de prop é de luñy.
- 7 En la fi de be ha Prudencia repós.
- 8 Ab bona vida é ab bona mort fogiras
á mala mort.
- 9 Ab Prudencia pârles ab home foll.
- 10 Prudencia é manera son parentes.
- 11 Si inprudencia no ha, abque puscha
guasañyar, Prudencia no ha, ab que
puscha perdre.
- 12 Ab Prudencia riu, é á inprudencia
plora.
- 13 Prudencia riu, con inprudencia plora.
- 14 Prudencia es poder de be, é inpru-
dencia de mal.
- 15 Prudencia espera, é inprudencia fuyg.
- 16 Ab Prudencia conexas hom savi é
foll.
- 17 Ab Prudencia conexas tu mateyx.
- 18 Més ama ton amich per Prudencia,
que per riquesa.
- 19 No pârta ab Prudencia, qui ab Pru-
dencia no cónsira.
- 20 Ab sanitat ha Prudencia gran poder,
é ab

- 5 Qui habet prudentiam non est pauper.
- 6 Cum Prudentia videbis bona & mala
cominús & eminús.
- 7 Prudentia in fine boni habet requiem.
- 8 Cum bona vita & bona morte evades
à mala morte.
- 9 Cum Prudentia loquere homini insano.
- 10 Prudentia & modus sunt cognati.
- 11 Si imprudentia non habet cum quo
possit lucrari, Prudentia non habet cum
quo possit perdere.
- 12 Cum Prudentia ride, & ob impru-
dentiam plora.
- 13 Prudētia ridet, dum imprudētia plorat.
- 14 Prudentia est potestas boni, & impru-
dentia mali.
- 15 Prudētia expectat, & imprudētia fugit.
- 16 Cum Prudentia cognosces hominem
sapientem, & insanum.
- 17 Cum Prudentia cognoscis teipsum.
- 18 Dilige amicum tuum potiús propter
Prudentiam, quam propter divitias.
- 19 Qui prudenter non considerat, pru-
denter non loquitur.
- 20 In sanitate habet Prudentia magnam
D potes-

é ab malaltia petit poder.

CAP. XIV.

DE FORTITVT.

- 1 **S**I has força de coratge ab bontat, es fort bontat.
- 2 Contre fort peccat hages fort bontat.
- 3 Ab forces spirituals pots venser forces spirituals.
- 4 Car volentat ha libertat, ha força contre peccat.
- 5 No t' confius en home, qui no ha fort coratge.
- 6 Qui ha fort coratge, no ha paor.
- 7 Sens fort coratge no pots venser ton enemich.
- 8 Qui no ha fort coratge, soven es vensut.
- 9 Ama la ffi, perque est creat, é hauras fort coratge.
- 10 No t' combâtes sens fort coratge.
- 11 Fort coratge te gârda de vergoñya.

potestatē, & in infirmitate parvā potestatem. 51

CAP. XIV.

DE FORTITVDINE.

1 **S**I cum bonitate habes Fortitudinem animi, fortis est bonitas.

2 Contra forte peccatum fortem habeas bonitatem.

3 Spiritualibus fortitudinibus potes vincere spirituales fortitudines.

4 Quia voluntas habet libertatem, habet Fortitudinem contra peccatum.

5 Ne confidas in homine, qui non habet fortem animum.

6 Qui habet fortem animum, non habet timorem.

7 Absque animo forti non potes vincere tuum inimicum.

8 Qui non habet fortem animum, frequenter est victus.

9 Dilige finem, ad quem es creatus, & habebis fortem animum.

10 Noli luctari absque forti animo.

11 Fortis animus liberat te à verecundia.

12 Parum

- 52
- 12 Poch enàrsa, qui menàssa á hom, qui ha fort coratge.
 - 13 Abans venserás espasa é coltell, que no fort coratge.
 - 14 No fasses viatge ab home, qui ha flach coratge.
 - 15 Força de membrar é d' entendre é de amar no es vensuda.
 - 16 A les forses de ta ma enforteyxen les forses de ton coratge.
 - 17 Força de coratge no tem falsia, ni mesfèria.
 - 18 Força de coratge é leyaltat han parentesch.
 - 19 Tot fals coratge tem fals coratge.
 - 20 Ab amor é temor de Deu enforteyx ton coratge.

CAP. XV.

DE TEMPRANSA.

- 1 **M**Es val Temprança en volentat, que saber en cor é en bocha.
- 2 Qui no ha Temprança prop está de maldia

- 12 Parum proficit, qui minatur homi-
ni habenti fortem animum.
- 13 Citiús vinces gladium & cultrum,
quam animum fortem.
- 14 Noli habere comitem in via homi-
nem animo debilem.
- 15 Fortitudo memorandi intelligendi
& amandi nunquam est devicta.
- 16 Fortitudo animi tui fortificat vires
manuum tuarum.
- 17 Fortitudo animi non timet falsitatem,
nec incommodum.
- 18 Fortitudo animi & fidelitas habent
cognitionem.
- 19 Omnis falsus animus timet falsum
animum.
- 20 Cum amore & timore Dei fortifica
animum tuum.

CAP. XV.

DE TEMPERANTIA.

- 1 **P**Lus valet Temperantia in volunta-
te, quàm scientia in corde & in ore.
- 2 Qui non habet Temperantiam, est pro-
pinquus

laltia é de mort.

- 3 Temprança no pots haver per nient.
 4 Temprança é sanitat son amigues.
 5 Qui ha Temprança, no ha mester Metge.

- 6 Temprança es tresór de vida.
 7 Temprança méngya, é glotonia endúra.
 8 Temprança riu, é glotonia plóra.
 9 Temprança é riqueses son germanes.
 10 Lo maior amich ha Temprança, es
 pobresa.

11 Qui ha Temprança, tots jorns está
 alegre.

12 Ab Temprança esterás luñy de ver-
 goñya.

13 Qui ha Temprança, en cascuna hora
 del dia sap respondre.

14 En lo comensament de mengyar é en lo
 myg é en la ffi, membra é amá Tem-
 prança.

15 Con serás convidat, comvida Tem-
 prança.

16 Temprança, Prudencia, é Fortitudo
 son vehines.

17 Qui ven Temprança, cómpria mort.

18 Tem-

pinquus infirmitati & morti.

3 Non potes nihilò habere Temperantiã.

4 Temperantia & sanitas sunt amicæ.

5 Qui habet Temperantiã, Medico non indiget.

6 Temperantia est thesaurus vitæ.

7 Temperantia comedit, & Gula malefert.

8 Temperantia ridet, & Gula plorat.

9 Temperantia & divitiæ sunt sorores.

10 Paupertas est major amicus, quem Temperantia habet.

11 Qui habet Temperantiam, omnibus diebus est lætus.

12 Cum Temperantia procul eris à verecundia.

13 Qui Temperantiam habet, unaquãque horâ diei scit respondere.

14 In principio medio & fine comestionis memora & ama Temperantiam.

15 Quando invitaberis, convivam tecum affer Temperantiam.

16 Temperantia Prudentia & Fortitudo sunt vicinæ.

17 Qui vendit Temperantiam, mercatur mortem.

18 Anti-

- 18 *Temprança antiga vii sens passio.*
- 19 *Qui ha Temprança, soven guanya.*
- 20 *En tots tos fets conloca á Temprança.*

CAP. XVI.

DE FE.

- 1 **A** *B Fe creus les veritats, que no
entens.*
- 2 *Ab creense conseguirás Sciencia.*
- 3 *Qui deshónra se vera Fe, Deus blas-
toma.*
- 4 *No descreegues totes les coses, que no
pots entendre.*
- 5 *Primerament creus, é puys entens.*
- 6 *Sobtosament creus é ab deliberacio en-
tens.*
- 7 *Ab Fe, ha volentat actio, é enten-
ment passio.*
- 8 *Hon més creus més pots entendre.*
- 9 *Hon més entens, més pots creure.*

18 Antiqua Temperantia sine passione
vivit.

19 Qui Temperantiam habet, frequen-
ter lucratur.

20 Colloca Temperantiam in omnibus
operibus tuis.

CAP. XVI.

DE FIDE.

1 **F**ide credis veritates, quas non in-
telligis.

2 Mediante Fide consequèris scientiam.

3 Qui inhonorat suam veram Fidem,
blasphematur in Deum.

4 Nè discredas omnia, quæ non potes
intelligere.

5 Primò credis, & postea intelligis.

6 Subitò credis, & cum deliberatione
intelligis.

7 Cum Fide voluntas habet actionem,
& intellectus passionem.

8 Quò magis credis, eò magis potes
intelligere.

9 Quò magis intelligis, eò magis potes
credere.

10 Qui

10 Qui ven Fe, compra infern.

11 Ab Fe, fas de Deu ton vehi.

12 Si per Fe est rich é honrat, per Fe
sies be acostumat.

13 Lo poder, que has per Fe, no l' ten-
gues ociós

14 Plora, car Fe está mcs ahontada, que
honrada.

15 Qui per Fe mor, per Fe viu.

16 Ama mes ta Fe, que ton Fill.

17 Ab erguments combats falsa creseña.

18 Hu merit has per creure coses corporals,
altre per creure coses spirituals.

19 Forsa de Fe está per volentat, é forsa
à' ergument está per enteniment.

20 Fe illumina veres carreres ab amar, é
enteniment es sabent.

21 Fe está prop á volentat, é luñy á en-
teniment.

- 10 Qui vendit Fidem, mercatur infernum.
- 11 Cum Fide facis Deum vicinum tuum.
- 12 Si ob Fidem dives es & honoratus, sis ob Fidem bene morigeratus.
- 13 Non teneas otiosam potestatem, quàm habes per Fidem.
- 14 Plora, quia Fides magis est indecorata, quàm honorata.
- 15 Qui propter Fidem moritur, propter Fidem vivit.
- 16 Plus ama Fidem tuam, quàm filium tuum.
- 17 Cum argumentis oppugnas falsam Fidem.
- 18 Aliud meritum habes credendo res corporales, aliud credendo res spirituales.
- 19 Vis Fidei stat per voluntatem, & vis argumentationis stat per intellectum.
- 20 Fides cum amore illuminat veras vias, & sic intellectus est sapiens.
- 21 Fides est prope voluntatem, & procul ab intellectu.

CAP. XVII.

DE ESPERANSA.

1 **E**N pus gran poder de bontat hages
pus gran Esperança.

2 Sens bontat é Justicia no hages en Deu
Esperança.

3 En ta sanitat está pus sana Esperan-
ça, que en ta malaltia.

4 Esperança sana confórta, Esperança
malalta desconfórta.

5 En Deu hages major Esperança per sa
bontat, que en tos merits.

6 Pusque Deus pot perdonar, inconvenient
cosa es desesperar.

7 Major pot esser Esperança per amor,
que desesperança per temor.

8 Esperança es missatge, que hom tramet
á Deu, persóque aport dó é perdó.

9 En la amistat de la Misericordia de
Deu hages Esperança.

10 Car Deus áma més perdonar, que po-
nir, hages Esperança.

11 Sens Esperança no has amich.

CAP. XVII.

DE SPE.

1 **I**N majori potestate bonitatis habeas
 majorem Spem.

2 (*f*) Sine bonitate & Justitia non ha-
 beas Spem in Deum.

3 In tua sanitate sanior stat spes, quàm
 in tua infirmitate.

4 Spes sana confortat, & Spes infirma
 debilitat.

5 Majorem Spem habe in Deo propter
 suam bonitatem, quàm in tuis meritis.

6 Quia Deus potest parcere, inconve-
 niens est desperare.

7 Major potest esse Spes per amorem,
 quàm desperatio per timorem.

8 Spes est nuntius, quem homo mittit
 ad Deum, ut afferat donum & veniam.

9 In amicitia Misericordiæ Dei habeas
 Spem.

10 Quia Deus magis diligit parcere,
 quam punire, habeas Spem.

11 Sine Spe non habes amicum.

12 Qui

(*f*) *Esset enim presumptio, non Spes.*

- 12 *Qui pert Esperança pert totes coses.*
- 13 *Qui ha Esperança, no ha fretura.*
- 14 *Qui ha poder d' Esperança, no es ven-*
sut.
- 15 *Esperança fa hom diligent, é cortés.*
- 16 *Conserva Esperança ab Justicia é For-*
titudo é Prudencia é Temprança.
- 17 *Sens Caritat Esperança no pots haver.*
- 18 *Esperança no fa gran despesa.*
- 19 *Si vols haver gran Esperança, hages*
gran amor.

CAP. XVIII.

DE CARITAT.

- 1 **A** *B Caritat enforma ta voluntat.*
- 2 **A** *Sens Caritat no saps amar.*
- 3 *Qui ha Caritat, ha Caritat á Deu, é á*
simateyx, é á son pruysme.
- 4 *Meyllor riquesa, que Caritat, no pots*
haver.

§ Tan-

- 12 Qui perdit Spem, omnia perdit.
- 13 Qui habet Spem, non indiget.
- 14 Qui habet potestatem Spei, non est victus.
- 15 Spes facit hominem diligentem & Curialem.
- 16 Conserva Spem cum Justitia & Fortitudine, & Prudentia & Temperantia.
- 17 Sine Charitate non potes habere Spem. (g)
- 18 Spes non facit magnas expensas.
- 19 Si vis habere magnam Spem, habeas magnum amorem.

CAP. XVIII.

DE CHARITATE.

- 1 **I**Nforma voluntatem tuam Charitate.
- 2 **A**bsque Charitate nescis amare.
- 3 Qui habet Charitatem, eam habet ad Deum, ad seipsum, & ad suum proximũ.
- 4 Meliores divitias, quàm Charitatem, habere non potes.

5 (b) Tan-

(g) *Formatam; vel sine charitate saltem initiali non potes habere Spem.*

- 5 Tanta Caritat pots haver, com pots voler.
- 6 Caritat no se anúgya.
- 7 Caritat es castell de leyaltat.
- 8 Qui ven Caritat, no còmpra res.
- 9 Mes val Caritat en ta volentat, que tots tos merits.
- 10 No pots usar de Caritat, si no la dones,
- 11 Persó has Caritat, que Deus la haia de tu.
- 12 Si vols esser be amat, ama Caritat.
- 13 Qui no ha Caritat, en totes coses es descortés.
- 14 Ab Caritat te consella, é no serás enganat.
- 15 D' home, qui no ha Caritat, no sies privat.
- 16 Qui es en Caritat, es en gracia de Deu.
- 17 Foll es, qui sens Caritat cúida esser amat.
- 18 Sospira, plora, é riu ab Caritat.

19 Ab

5 (b) Tantam Charitatem potes habere,
quantam potes velle.

6 Charitas non irascitur.

7 Charitas est castrum fidelitatis.

8 Qui vendit Charitatem, nihil comparat.

9 Plus valet Charitas in voluntate tua,
quàm omnia propria merita.

10 Non potes uti Charitate, nisi illam
impendas.

11 Charitatem habe ut Deus illam erga
te habeat.

12 Si vis bene amari, Charitatem habe.

13 Qui non habet Charitatem, in om-
nibus est incurialis.

14 Confule Charitatem, & non eris de-
ceptus.

15 Non sis familiaris homini non haben-
ti Charitatem.

16 Qui est in Charitate, est in Dei
gratia.

17 Fatuus est, qui finè Charitate curat
amari.

18 Suspira, plora, & ride cum Charitate.

E

19 Cum

(b) *Cum adiutorio scilicet Dei, & mediante ejus
gratia.*

- 19 *Ab Caritat prégua, é ab Caritat te
lexa pregar.*
- 20 *Qui no viu ab Caritat, mor sens Ca-
ritat.*

CAP. XIX.

DE VERITAT.

- 1 **A** *Ytant com Veritats é bontats fa-
rás grans, se luñyarán á lurs
grans contraris.*
- 2 *No cels la veritat á aquells, qui l'
han mester.*
- 3 *Qui s' deffen ab Veritat, Deus li
ajúda.*
- 4 *No cuyts venfer Veritat ab falsetat.*
- 5 *Qui guanya ab falsetat, pert ab ve-
ritat.*
- 6 *Qui es rich ab falsetat, ab Veritat
es pobre.*
- 7 *Veritat virtuosa guany d' anima es.*
- 8 *Veritat en amar é entendre no ha passió.*
- 9 *Sens Veritat no vulles haver honra-
ment.*

- 19 Cum Charitate ora , & cum Charitate sine te exorari.
- 20 Qui non vivit cum Charitate , sinè Charitate moritur.

CAP. XIX.

DE VERITATE.

- 1 **Q**uantò magnificabis Veritates & Bonitates, tantò elongabuntur à suis magnis contrariis.
- 2 Nè abscondas Veritatem illis , qui eà indigent.
- 3 Deus adjuvat illum, qui se defendit cum veritate.
- 4 Non præsumas cum falsitate vincere Veritatem.
- 5 Qui lucratur cum falsitate, perdit cum Veritate.
- 6 Qui est dives cum falsitate, est pauper cum Veritate.
- 7 Virtuosa Veritas est animæ lucrum.
- 8 Veritas non habet passionem in amare & intelligere.
- 9 Noli habere honorem absque Veritate.

- 10 Totes vegades, que no digues Veritat,
hages paor.
- 11 Totes mentides no valen una Veritat.
- 12 Les rayls de falsetat traules ab Ve-
ritat.
- 13 Veritat jamés no mor.
- 14 Qui ven Veritat per mentir, ven Deu.
- 15 Més val Veritat en home pobre, que
mentir en home rich.
- 16 Veritat no ha paor; mentida, ó fal-
siá no ha ardiment.
- 17 Veritat va de dies, falsiá va de nits.
- 18 En ton mentir ha de be fretura.
- 19 Negun tresór es major, que veritat.
- 20 Veritat está tos temps sana.
- 21 Qui ha Veritat, ha molts amichs.
- 22 Vera pensa, é falsa paraula no han
parentesch.

CAP.

10 Time quotiescumque non dicas Veritatem.

11 Omnia mendacia non valent unam Veritatem.

12 Eradica falsitatem cum Veritate.

13 Veritas nunquam moritur.

14 Qui vendit Veritatem mendacio, Deum vendit.

15 Plus valet Veritas in paupere, quàm mendacium in divite.

16 Veritas non timet; mendacium verò aut falsitas non habet audaciam.

17 Veritas incedit per diem, falsitas incedit per noctem.

18 In tuo mentiri datur indigentia boni.

19 Nullus thesaurus est major, quàm Veritas.

20 Veritas stat in omni tempore sana.

21 Qui habet Veritatem, multos amicos habet.

22 Vera cogitatio & falsum verbum nullam cognationem habent.

CAP.

DE CONTRICCIO.

- 1 **Q**ui ha Contriccio, prop es de Satisfaccio.
- 2 Ab Contriccio dona Consciencia passió á voluntat.
- 3 Qui ha Contriccio no s'riu.
- 4 Qui recómta son peccat ab rialles, no ha Contriccio.
- 5 Sens Contriccio no pots haver perdó.
- 6 Contriccio dispon peccador á querir perdó.
- 7 Contriccio te fa plorar, perçóque en Paradis pusques riure.
- 8 Vna passio per Contriccio val més, que totes benanances per rialles.
- 9 Contriccio es missatge, que peccador tramet á la pietat de Deu.
- 10 Contriccio sens Esperansa no ha forma.
- 11 Contriccio é Gracia de Deu son en hom peccador vehines.
- 12 Qui plora ab Contriccio, plora ab dolles lagremes.

DE CONTRITIONE.

- 1 **Q**ui habet Contritionem est prope satisfactionem.
- 2 Conscientia per Contritionem dat passionem voluntati.
- 3 Qui habet Contritionem, non ridet.
- 4 Qui narrat peccatum suum cum risu, non habet Contritionem.
- 5 Absque Contritione non potes habere veniam.
- 6 Contritio disponit peccatorem ad accersendum veniam.
- 7 Contritio facit te plangere, ut in Paradiso possis ridere.
- 8 Una passio per Contritionem plus valet, quàm omnes beatitudines per risum.
- 9 Contritio est nuntius, quem peccator mittit ad pietatem Dei.
- 10 Contritio sine spe est informis.
- 11 Contritio & gratia Dei sunt in peccatore vicinæ.
- 12 Qui plorat cum Contritione, plorat cum dulcibus lacrymis.

13 Si

- 13 *Si soven fas peccats, soven hages Contricció.*
- 14 *A gran peccat gran Contricció.*
- 15 *Qui ha lenta Contricció, ó qui desno-dreyx Contricció, es vehè del Demoni.*
- 16 *Més vivifica ta Contricció per amor, que has á Deu, que per paor, que has á ell.*
- 17 *Contricció en tots temps es leyal amiga.*
- 18 *Contricció es fontana de sospirar.*
- 19 *Con ab Contricció plores ta anima engréxes.*
- 20 *Contricció per amor é Contricció per paor san vehines.*
- 21 *Lo tresór de David, é el saber de Salamo, no valgren més, que Contricció.*

CAP. XXI.

DE CONSCIENCIA.

- 1 **C**onsciencia es lum spiritual, qui dó-na passio á la anima per son peccat.

2 Conf-

- 13 Si frequenter peccata committis, frequenter Contritionem habeas.
- 14 Pro magno peccato magna fit Cōtritio.
- 15 Qui habet lentam Contritionem, vel qui denutrit Contritionem, vicinus est dæmoni.
- 16 Plus vivifica tuam Contritionem per amorem, quem habes erga Deum, quàm per timorem, quo illum times.
- 17 Contritio in omni tempore est amica fidelis.
- 18 Contritio est fons suspirandi.
- 19 Dum ploras cum Contritione, impinguas animam tuam.
- 20 Contritio per amorem, & Contritio per timorem, sunt vicinae.
- 21 Thesaurus Davidis & sapientia Salomonis non habuerunt majorem valorem, quàm Contritio.

CAP. XXI.

DE CONSCIENTIA.

1 **C**onscientia est lumen spirituale, quod animæ dat poenam propter suum peccatum,

2 Conf-

- 2 *Consciencia consella al home, que s' pené-
da de sos peccats.*
- 3 *Com volras peccar, ab Consciencia ta con-
sella.*
- 4 *Negun consell no es pus leyal, que aquell,
que Consciencia dóna.*
- 5 *Qui no creu la Consciencia, no creu sima-
teyx.*
- 6 *No hages la Consciencia trop gran, ne
trop pocha.*
- 7 *No t' confius en peccador, qui no ha Conf-
ciencia.*
- 8 *Qui trop gran Consciencia ha, ha trop
gran paor.*
- 9 *Per trop gran paor está Consciencia en
tenebres.*
- 10 *Consciencia dispon Contriccio, é Contric-
cio Satisfaccio, é Satisfaccio perdó.*
- 11 *De peccador, qui no ha Consciencia, no
ha Deus pietat.*
- 12 *Pustost puñy Consciencia ta anima, con
fas peccat, que espina ton péu.*
- 13 *Ab ta Consciencia acompanya Justicia
Pru-*

- 2 Conscientia consulit homini, quod poeniteat de suis peccatis.
- 3 Cum peccare voles, consule Conscientiam.
- 4 Nullum consilium est magis fidele, quàm illud, quod dat Conscientia.
- 5 Qui non credit Conscientiæ, sibimet non credit.
- 6 Nè habeas Conscientiam nimis rigidam, nec nimis laxam.
- 7 Non confidas in peccatore non habente Conscientiam.
- 8 Qui nimis rigidam Conscientiam habet, nimis magnum timorem habet.
- 9 Conscientia est tenebrosa propter nimis magnum timorem.
- 10 Conscientia disponit Contritionem, & Contritio satisfactionem, & satisfactio veniam.
- 11 Deus non habet pietatem de peccatore non habente Conscientiam.
- 12 Dum peccas, citiùs Conscientia pungit animam tuam, quàm spina pedem tuum.
- 13 Cum Conscientia tua associa Justitiam

- Prudencia é Fortitudo, perçóque no sia ven-
suda.*
- 14 *Consciencia, qui está folla, no ha Amichs.*
- 15 *Consciencia neyx de raho, perçóque sia
son Consell.*
- 16 *Consciencia es Missatger de Deu, qui
revéla la volentat de Deu.*
- 17 *Més val Consciencia en ta anima, que
delit en ton Cors.*
- 18 *Consciencia te dóna Justicia, perçóque
t' don leticia.*
- 19 *Consciencia es prop á sospirar é á plorar.*
- 20 *Consciencia es mundicia de peccat.*

C A P. X X I I.

DE PENITENCIA.

- 1 **P**enitencia es filla de Consciencia.
- 2 **P**ens passio no pots fer Penitencia.
- 3 *A gran Penitencia gran passio.*
- 4 *No pots fer tan gran Penitencia ab gran
di-*

- tiam Prudentiam & Fortitudinem, ut non sit devicta.
- 14 Conscientia, quæ est fatua, non habet amicos.
- 15 Conscientia nascitur ex ratione, ut consilium ejus sit.
- 16 Conscientia est Dei nuntius, qui revelat voluntatem Dei.
- 17 Plus valet Conscientia in tua anima, quàm voluptas in tuo corpore.
- 18 Conscientia dat tibi Justitiam, ut tibi det lætitiã.
- 19 Conscientia est prope ad suspirare & plangere.
- 20 Conscientia est munditia à peccato.

CAP. XXII.

DE POENITENTIA.

- 1 **P**œnitentia est filia Conscientiæ.
- 2 **P**absque passione non potes facere Pœnitentiam.
- 3 Magnæ Pœnitentiæ correspondet magna passio.
- 4 Non potes facere Pœnitentiam cum
magno

diner, com ab gran dijuni.

5 Ab Pacienciã te penets, é ab Pacienciã te Conselles.

6 Pus prop es Penitencia per amor, que per paor.

7 Penitencia demãna á Deu per tu perdó.

8 Per penitencia pots venser tots tos peccats.

9 Sens penitencia no pots trobar perdó.

10 Penitencia entensa se pertaňy á la anima, é estensa al cors.

11 Més val en Penitencia plorar, que almoyna donar.

12 Qui ab Penitencia plóra, ab Penitencia se riurá.

13 Penitencia é Satisfaccio son germanes.

14 Fé Penitencia en lo cors ab sospirar, é en los huyls ab plorar, é en la obra ab obrar.

15 Peccador, qui no fa Penitencia, es luňy á perdó, é prop á judici.

- magno numero nummorum, sicut cum magno numero jejuniorum.
- 5 Cum Patientia Pœnitentiam ages, & cum Patientia consilium fume.
- 6 Propinquior est Pœnitentia per amorem, quàm per timorem.
- 7 Pœnitentia pro te petit veniam à Deo.
- 8 Per pœnitentiam potes vincere omnia peccata tua.
- 9 Absque Pœnitentia non potes invenire veniam.
- 10 Pœnitentia intensa pertinet ad animam, & extensa ad corpus.
- 11 Plus valet in Pœnitentia plorare, quàm elemosinam dare.
- 12 Qui cum Pœnitentia flet cum Pœnitentia ridebit.
- 13 Pœnitentia & satisfactio sunt germanæ.
- 14 Fac Pœnitentiam in corde suspirando, & in oculis flendo, & in operibus operando.
- 15 Peccator, qui non agit Pœnitentiam, est procul à venia, & prope iudicium.

- 16 Luñy está á gracia é á prudencia, qui espéra en Porgatori fer Penitencia.
- 17 Aytal peccat, é aytal Penitencia.
- 18 Pusque no haguist vergoñya de peccar, no hages vergoñya de fer Penitencia.
- 19 Aspra Penitencia es lisa é blana en Esperansa.
- 20 Imagina soven les grans penes infernals é perpetuals, perçóque en fer Penitencia hages pau.
- 21 No esperes á fer Penitencia en aquell temps, hon no pots fer gran.
- 22 Jutget á fer Penitencia, perçóque la Justicia de Deu siata amiga é ta bevolent.

CAP. XXIII.

DE CONFESSIO.

- 1 **A** hom, qui âma Confessio, confessa ton peccat.
- 2 A hom, qui no coneix peccat, no confésse ton peccat.

3 Con-

- 16 Longe est à Gratia & Prudentia, qui differt agere Pœnitentiam in Purgatorio.
- 17 Quale est peccatum, talis quoque fit Pœnitentia.
- 18 Quoniam non habuisti verecundiam peccandi, non habeas verecundiam pœnitendi.
- 19 Aspera Pœnitentia est lenis & blanda propter Spem.
- 20 Frequenter imagina magnas & æternas pœnas inferni, ut pacem habeas in agendo Pœnitentiam.
- 21 Ne differas agere Pœnitentiam in illo tempore, in quo ipsam non potes facere magnam.
- 22 Judica te ad agendum Pœnitentiam, ut Justitia Dei sit tua amica & benevola.

CAP. XXIII.

DE CONFESSIONE.

- 1 **C**onfite peccatum tuum homini amanti Confessionem.
- 2 Homini non cognoscenti peccatum non confitearis peccatum tuum.

F

3

Con-

- 3 Confessio sens Contricció no val res.
- 4 Confessio en sanitat es sana, é en malaltia malalta.
- 5 Qui s' confessa ab rialles sens Confessio mor.
- 6 Confessio ab vergoñya pots fer sana, ó malalta.
- 7 En ta Confessio acompanya sospirar, é plorar ab virtuts.
- 8 En Confessio fé ton Confessor ton Amich, Jutge, é Señyor.
- 9 En Confessio es Confessor Vicari de Deu.
- 10 Tan fortment te confessa en una vegada, que no t' calga confessar altra vegada.
- 11 Qui s' confessa, é qui confessa, no deu en Confessio pendre part.
- 12 Deus cúyda enganar, qui son Confessor engaña.
- 13 Lo Confessor, qui es procurador, no sap confessar.
- 14 En tal manera te confessa, que ab Confessio é ab Contricció hages pau.
- 15 Qui

- 3 Confessio absque Contritione nihil valet.
- 4 Confessio in sanitate est sana, & in infirmitate infirma.
- 5 Qui confitetur ridendo, sine Confessione moritur.
- 6 Cum verecundia potes facere Confessionem sanam, vel infirmam.
- 7 In tua Confessione associa suspirare, & plorare cum virtutibus.
- 8 In Confessione fac tuum Confessarium tuum amicum, Judicem, & Dominum.
- 9 Confessarius est Vicarius Dei in Confessione.
- 10 Taliter semel confitearis, quod non debeas iterum confiteri.
- 11 Qui confitetur, & qui Confessionem audit, in Confessione non debet esse partialis.
- 12 Qui fallit suum Confessarium, procurat fallere Deum.
- 13 Confessarius, qui se gerit ut procurator, nescit audire Confessionem.
- 14 Taliter confitearis, quod pacem habeas cum Conscientia & Contritione.
- 15 Qui

15 Qui falsament se confessa, Deu deshonra.
 16 Peccador sens Confessio está en ira de
 Deu.

17 Confessa t' á Deu, tró hages qui t' pu-
 gua confessar.

18 Qui ven Confessio, cómpria peccat.

19 La ffi de Confessio es perdó.

20 Ab los enemichs de Confessio no sies
 privat.

CAP. XXIV.

DE SATISFACCIO.

1 **F**E Satisfaccio segons, que has peo-
 cat.

2 Si has trop mengyat, fé Satisfaccio ab
 poc mengyar.

3 Si per nobles vestiments has peccat, sa-
 tisfé ab humils vestiments.

4 Si ab poca amor has peccat, satisfé ab
 gran amor.

5 Del temps, que has perdut, no pots fer
 Satisfaccio.

6 Si ab la ma no pots fer Satisfaccio, ffé
 ab

- 15 Qui falsò confitetur, inhonorat Deum.
 16 Peccator absque Confessione est in ira Dei.
 17 Confitere Deo, donec habeas copiam Confessarii.
 18 Qui vendit Confessionem, emit peccatum.
 19 Finis Confessionis est venia.
 20 Ne sis familiaris inimicis Confessionis.

CAP. XXIV.

DE SATISFACTIONÈ.

- 1 **A**D proportionem peccatorum facias Satisfactionem.
 2 Si nimum comedisti, fac Satisfactionem cum paucis cibis.
 3 Si nobilibus vestimentis peccavisti, satisfac cum humilibus vestimentis.
 4 Si peccasti per paucum amorem, satisfac per magnum amorem.
 5 De tempore, quod perdidisti, nequis facere Satisfactionem.
 6 Si opere non potes facere Satisfactionem,

- ab la volentat.
- 7 Satisfaccio, é Justicia, é Penitencia, é Contricio son Cosines.
- 8 Si est témptat contra Satisfaccio, ajuda t' ab ses parentes.
- 9 Ab Satisfaccio satisfa misericordia á Justicia sa germana.
- 10 Satisfaccio per diners no val tant, com Penitencia.
- 11 Si has peccat per veser é parlar, satisfé ab plorar.
- 12 A gran Satisfaccio gran passio.
- 13 Si de tot tu has fet peccat, satisfé de tot tu ab Penitencia.
- 14 Qui be fa satisfaccio, be demâna perdó.
- 15 Si has peccat ab mal eximpli, Satisfé ab bon eximpli.
- 16 Si has peccat contra Caritat, Satisfé ab Caritat.
- 17 A tal peccat tal Satisfaccio per contrari.
- 18 No pots fer tan gran Satisfaccio, com es ton peccat.
- 19 De çó, que ab Satisfaccio no pots complir,

nem, fac eam voluntate.

7 Satisfactio, Justitia, Pœnitentia, & Contritio sunt consobrinæ.

8 Si es tentatus contra Satisfactionem, adjuva te cum cognatis suis.

9 Cum Satisfactione Misericordia satisfacit Justitiæ forori suæ.

10 Satisfactio per nummos non tantum valet, quantum Pœnitentia.

11 Si peccavisti per videre & loqui, satisfac cum plorare.

12 Magnæ Satisfactioni magna passio.

13 Si ex toto teipso peccatum commisisti, de toto teipso satisfac cum Pœnitentia.

14 Qui bene satisfacit, bene veniam petit.

15 Si peccasti cum malo exemplo, satisfac cum bono exemplo.

16 Si peccasti contra Charitatem, satisfac cum Charitate.

17 Tali peccato talis Satisfactio per contrarium.

18 Nequis facere tantam Satisfactionem, quantum est peccatum tuum.

19 Pete veniam de hoc, quod cum Sa-
tis-

plir, demana perdó.

- 20 Satisfé á Deu, car tot só, que es en tu,
es séu.

CAP. XXV.

DE SANTETAT.

- 1 **A** gran Santetat gran bontat.
2 Sens Santetat no est digne, que
hages en Deu Esperança.
3 Sens Santa volentat no pots amar Deu.
4 Sens Sant membrar entendre é amar, ta
anima no pot haver repós.
5 No fasses peccat, é serás Sant.
6 Per negunes coses no vénes Santetat.
7 Sēs Santetat no vulles servir, ne esser servit.
8 Compra Santetat ab totes coses.
9 Més ama Santetat, que tos Parents.
10 Sens Santetat no vulles haver honra-
ment.
11 Qui no ha Santetat, no ha Deu, ne Deu
ha ell.

tisfactione non potes adimplere.

20 Satisfac Deo, quia omnia tua Dei sunt.

CAP. XXV.

DE SANCTITATE.

- 1 **M**agnæ Sanctitati magna bonitas.
- 2 **M**absque Sanctitate non es dignus habendi spem in Deo.
- 3 Absque Sancta voluntate non potes amare Deum.
- 4 Sine Sancto memorare intelligere & amare anima tua non potest habere requiem.
- 5 Ne facias peccatum, & eris Sanctus.
- 6 Nullo pretio vendas Sanctitatem.
- 7 Sinè Sanctitate noli fervire, nec ferviri.
- 8 Omnibus compara Sanctitatem.
- 9 Plus dilige Sanctitatem, quàm Cognatos tuos.
- 10 Absque Sanctitate noli honorari.
- 11 Qui non habet Sanctitatem, non habet Deum, nec Deus illum habet.

12 Si

- 12 *Si vols Sant morir, hages Santa vida.*
- 13 *Per Santetat es Memoria antigua.*
- 14 *Qui ab Santetat âma, ab Santetat es amat.*
- 15 *Ab Santetat est ignocent de ton peccat.*
- 16 *A tos peus dôna Santes carreres, é á tes mans Santes obres.*
- 17 *Sens gracia é charitat, Santetat no pots haver.*
- 18 *Més crégues haver Santetat per gracia é per dón, que per tes obres.*
- 19 *No desitgs haver Santetat per haver honrament.*
- 20 *Tots los bens terrenals no valen una Santetat d' home.*

CAP. XXVI.

DE ABSTINENCIA.

A Bsten ta volentat perçóque ton enteniment pusca haver deliberacio.

2 Qui

- 12 Si vis Sanctam mortem, habeas Sanctam vitam.
- 13 Propter Sanctitatem conservatur antiqua memoria alicujus.
- 14 Qui cum Sanctitate amat, cum Sanctitate amatur.
- 15 Cum Sanctitate es innocens ab omni peccato.
- 16 Da pedibus tuis semitas Sanctas, & manibus tuis opera Sancta.
- 17 Sine gratia & charitate non potes habere Sanctitatem.
- 18 Potius crede habere Sanctitatem per gratiam & per donum, quam per opera tua.
- 19 Ne desideres habere Sanctitatem, ut honorificentiam habeas.
- 20 Omnia bona terrena non valent Sanctitatem unius hominis.

CAP. XXVI.

DE ABSTINENTIA.

- 1 **A**bstine voluntatem tuam, ut intellectus tuus possit habere deliberationem.
- 2 Qui

- 2 Qui en lo comensament de ira coménsa
Abstinencia, procurá Paciència.
- 3 Absten ta volentat, é no ton enteniment.
- 4 Qui se absté, simateyx esfórça.
- 5 Absten tos señys corporals, tró que la rahó
sia lur dóna.
- 6 Qui no se absté con es franch, abstense
con es sotsmes.
- 7 Més ama Abstinencia per amor, que per
paor.
- 8 Qui no se absté, procurá vergoñya é treball.
- 9 Hages Abstinencia perçó que hages pau.
- 10 Lo treball del home, qui no ha Absti-
nencia, te preycá, que hages Abstinencia.
- 11 Qui no s' absté, en gran perill se met.
- 12 Qui s' absté de fer mal, no s' penét.
- 13 A fer be no hages Abstinencia.
- 14 Sens Abstinencia no pots esser savi, ni
cért.
- 15 Hages Abstinencia tró que hages la fi de
só,

- 2 Qui in principio iræ principiat Abstinentiam , procurat Patientiam.
- 3 Abstine voluntatem tuam, & non intellectum tuum.
- 4 Qui se abstinet , seipsum roborat.
- 5 Abstine tuos sensus corporales , donec ratio sit eorum Domina.
- 6 Qui non se abstinet, dum est liber , abstinet se, dum est servus.
- 7 Abstinentiam ama potiús per amorem, quàm per timorem.
- 8 Qui non se abstinet , procurat verecundiam & laborem.
- 9 Habeas Abstinentiam, ut pacem habeas.
- 10 Labor hominis non abstinentis tibi persuadet, quòd Abstinentiam habeas.
- 11 Qui non se abstinet , magno periculo se exponit.
- 12 Qui se abstinet à perpetrando malum, non pœnitet.
- 13 A bono operando non habeas Abstinentiam.
- 14 Absque Abstinentia nequis esse sapiens, nec certus.
- 15 Abstinentiam habeas, donec obtineas finem

só, que fer vols.

16 *Abstinencia es consell d' hom Savi.*

17 *La Abstinencia, que perts, no la pots cobrar.*

18 *Hages Abstinencia, si no vols esser représ.*

19 *A maior perill maior Abstinencia.*

CAP. XXVII.

DE HUMILITAT.

1 **S**I vols, que Deus sia á tu humil, sies humil á tot hom.

2 *Membra soven Deu, é d' hon est vengut, ne hon vas, é serás humil.*

3 *Ab Humilitat haurás pau, é fugirás á guerra.*

4 *Humilitat, qui es per forsa, no es sana.*

5 *A ton Maior, é Igual, é Menor sies humil.*

6 *Humilitat d' enteniment, é de volentat, é de paraula no es vensuda.*

7 *Ab Humilitat humiliarás l' ergullós.*

8 *Hu-*

finem illius, quod efficere cupis.

16 Abstinentia est consilium hominis sapientis.

17 Abstinentiam, quam perdis, non potes recuperare.

18 Si non vis reprehendi, Abstinentiam habeas.

19 A majori periculo major Abstinentia.

CAP. XXVII.

DE HUMILITATE.

1 **S**I vis, quod Deus sit humilis erga te, esto humilis erga omnes homines.

2 Frequenter memora Deum, & unde venisti, & quò vadis, & humilis eris.

3 Cum Humilitate habebis pacem, & fugies bellum.

4 Humilitas coacta non est sana.

5 Esto humilis tuo Superiori, Æquali, & Minori.

6 Humilitas intellectus, voluntatis, & sermonis non vincitur.

7 Cum Humilitate humiliabis superbum.

8 Hu-

- 96
- 8 Humilia t' á Deu, qui á tu se humilià.
- 9 Humilia ton poder al poder de Deu, é la tua volentat á la sua.
- 10 Humilia t' ab Caritat é Paciència é Pietat.
- 11 Humilitat per amor es pus alta, que Humilitat per paor.
- 12 Humilitat de hipocresia é de falsia es viciosa.
- 13 Ab Humilitat fas ton linyatge gentil.
- 14 Contra gran ergull gran Humilitat.
- 15 No sies humil per ço que sies honrat.
- 16 Tot hom, qui ha Humilitat, es honrat.
- 17 Ngun no pot esser pus humil, que aquell, qui ha plaer, con atort es maldit.
- 18 Qui es humil no riu, con ergullós plóra.
- 19 Pensa soven en la mort, per ço que ab pau possesques ta Humilitat.
- 20 Ab la Humilitat del Rey fructifica ta Humilitat.

CAP.

- 8 Humilia te Deo , qui tibi se humiliat.
- 9 Humilia potentiam tuam potentiaē Dei, & voluntatem tuam voluntati ejus.
- 10 Humilia te cum Charitate, & Patientia , & Pietate.
- 11 Humilitas per amorem est magis alta, quàm Humilitas per timorem.
- 12 Humilitas hyprocrisis & falsitatis est vitiosa.
- 13 Cum Humilitate facis tuum genus nobile.
- 14 Contra magnam superbiam magna Humilitas.
- 15 Non sis humilis ad hoc, ut honoreris.
- 16 Quicumque habet humilitatem, honoratur.
- 17 Nemo potest esse magis humilis illo, qui lætatur, dum injustè vituperatur.
- 18 Qui est humilis, non ridet, quando superbus plorat.
- 19 Frequenter cogita mortem , ut in pace possideas Humilitatem tuam.
- 20 Cum Humilitate Regis fructificat Humilitas tua.

G

CAP.

DE PIETAT.

- 1 **P**ietat es ram de Caritat é de necessitat é Humilitat.
- 2 Pietat significa parentesch.
- 3 Ab sospirar é plorar Pietat fa parentesch.
- 4 Pietat excita á hom, á donar é á perdonar.
- 5 Tota Pietat es cortesa.
- 6 Pietat escúsa, é no accúsa.
- 7 Ab pocha Pietat no pots venser gran crueltat.
- 8 Pietat encálsa pau, é fuyg á guerra.
- 9 Qui ha Pietat no s'riu soven.
- 10 Si no has Pietat, qui haurá Pietat de tu?
- 11 No es gran cosa haver Pietat de son amich.
- 12 Per Pietat, qui no dúra, no hage Esperansa.
- 13 Ab poder de Veritat esforça Pietat.

DE PIETATE.

- 1 **P**ietas est ramus Charitatis, Ne-
cessitatis, & Humilitatis.
- 2 Pietas significat cognationem.
- 3 Cum suspirare & plangere Pietas fa-
cit cognationem.
- 4 Pietas excitat hominem ad dandum &
condonandum.
- 5 Omnis Pietas est curialis.
- 6 Pietas excusat, & non accusat.
- 7 Cum parva Pietate nequis vincere mag-
nam crudelitatem.
- 8 Pietas insequitur pacem, & fugit à bello.
- 9 Qui habet pietatem, non frequenter
ridet.
- 10 Si non habes Pietatem, quis de te Pie-
tatem habebit?
- 11 Non est res magna Pietatem habere
de suo amico.
- 12 Noli Sperare in Pietate, quæ non durat.
- 13 Cum potestate Veritatis fortifica Pie-
tatem.

14 Cum

- 14 *Ab Pietat domdarás brava Justicia.*
- 15 *A ta Pietat no vestes gonella de hipocresia.*
- 16 *Qui ha Pietat, ha per Pietat molts amichs.*
- 17 *De Pietat neyx consell.*
- 18 *Pietat d' hom rich es ab treball.*
- 19 *Pietat per necessitat es pus prop á pobresa, que á riquesa.*
- 20 *Tant val Pietat, que no la pories comprar.*

CAP. XXIX.

DE DEVOCIO.

- 1 **S**I vols haver gran Devocio, soven membra é enten é ama les grans nobleses é perfeccions, que Deus ha per essencia, é per obres.
- 2 *Sens Santetat no pots haver Devocio.*
- 3 *Major devocio pots haver per contemplar, que per paraules.*

4 Cor.

- 14 Cum Pietate domabis Justitiam ferocem.
- 15 Ne induas Pietatem tuam pallio hypocrisis.
- 16 Qui Pietatem habet, per ipsam habet multos amicos.
- 17 Ex Pietate oritur Consilium.
- 18 Pietas hominis divitis est cum labore.
- 19 Pietas per necessitatem propinquior est paupertati, quàm divitiis.
- 20 Tanti valoris est Pietas, quòd eam comparare non posses.

CAP. XXIX.

DE DEVOTIONE.

- 1 **S**I vis habere magnam Devotionem, frequenter memora, intellige & ama magnas nobilitates & perfectiones quas Deus habet per essentiam & operationes.
- 2 Absque Sanctitate nequis habere Devotionem.
- 3 Majorem Devotionem habere potes per contemplationem, quàm per verba.

4 Con-

- 4 Contemplacio es fontana, d' hon hixen devotes paraules.
- 5 Devocio fa los uylls plorar, é lo cor alegrar.
- 6 Devocio sadólla é engreyxa la anima, é affbleyx lo cors.
- 7 Ab Devocio participes é parles ab Deu.
- 8 Ab Devocio conixerás si est en la gracia de Deu.
- 9 Ab Devocio demânes á Deu amor, é ab Devocio Deus la t^e dóna.
- 10 Devocio te fa sospirar, é lo sospirar te fa amar.
- 11 Qui ha devocio, tots bens ha.
- 12 Devocio t^e apórta de Deu tot só, que has mester.
- 13 Ab Devocio fuygs á temptacio, é has pau.
- 14 Hages Devocio, é haurás Deu.
- 15 Lo major enemich, que ha peccat, es Devocio.
- 16 Hom devot soven plora é tart riu.

- 4 Contemplatio est fons, ex quo dimanant verba devota.
- 5 Devotio facit plangere oculos, & lætari cor.
- 6 Devotio faturat & impinguat animam, & debilitat corpus.
- 7 Cum Devotione participas & loqueris cum Deo.
- 8 Cum Devotione cognosces, si es in gratia Dei.
- 9 Cum Devotione petis à Deo amorem, & cum Devotione illam tibi dat Deus.
- 10 Devotio facit te suspirare, & suspirare facit te amare.
- 11 Qui habet Devotionem, omnia bona habet.
- 12 Devotio ad te affert à Deo omnia, quibus indiges.
- 13 Cum Devotione fugis à tentatione, & pacem habes.
- 14 Habeas Devotionem, & habebis Deum.
- 15 Devotio est major inimicus peccati.
- 16 Devotus homo frequenter plorat, & rarò ridet.

17 De-

- 17 *Devocio és filla de Caritat e de Pietat.*
- 18 *Qui ab Devocio demâna perdó, no s' fadigua.*
- 19 *Meyllor amich no pots haver, que Devocio.*
- 20 *Amistat sens devocio no d'ura.*
- 21 *Hages Devocio, é no haurás paor.*

CAP. XXX.

DE ORACIO.

- 1 **O** *Racio sens devocio no es vera.*
- 2 *Oracio edifica en Devocio.*
- 3 *No fasses á Deu Oracio contra raho.*
- 4 *Si est en peccat, no fasses á Deu Oracio sens Contricció.*
- 5 *Ab folla Oracio desperjúres Deu.*
- 6 *Pus soven préguia Deu per sa honor, que per ton be.*
- 7 *Oracio general pot esser pus bona, que especial.*
- 8 *A ira mous Deu, si falsament demânas perdó.*
- 9 *Qui*

105
17 Devotio est filia Charitatis & Pie-
tatis.

18 Qui cum Devotione petit veniam,
non fatigatur.

19 Nequis habere meliorem amicum,
quàm Devotionem.

20 Amicitia absque Devotione non durat.

21 Habeas Devotionem, & non habe-
bis timorem.

CAP. XXX.

DE ORATIONE.

1 **O** Ratio finè Devotione non est
vera.

2 Oratio ædificat in Devotione.

3 Non ores Deum contra rationem.

4 Si es in peccato, non ores Deum finè
Contritione.

5 Cum stulta Oratione abjuras à Deo.

6 Frequentiùs ora Deum pro suo ho-
nore, quàm pro tuo bono.

7 Oratio generalis potest esse melior,
quàm specialis.

8 Si falsò petis veniam à Deo, incitas
illum ad iram.

9 Qui

- 9 Qui pregua, é s^e escúsa, simateix accúsa.
- 10 De la Oracio de pensa fé filla la Oracio de bocha.
- 11 Con préguas, no oblits Deu.
- 12 Oracio sens amor no val res.
- 13 Pregua ab Esperãsa, é espera ab Oracio.
- 14 Qui tost se anúgya de pregar, tost se anúgya de amar.
- 15 La passio, que tu has, con coménfes Oracio, es vehina de peccat.
- 16 En la Oracio usa de totes tes forses de la tua anima.
- 17 Oracio es Consolacio de hom peccador.
- 18 Tots los bens terrenals no valen una bona Oracio.
- 19 No vénes Oracio per diners.
- 20 Tots los Demonis no han tan gran poder, com bona Oracio.

CAP. XXXI.

DE PACIENCIA.

- 1 **L** Es rayls de Paciencia son Prudencia, é Fortitudo, é Humilitat, é Abstinencia. 2 Con

- 9 Qui orat & se excusat, seipsum accusat.
- 10 Orationem vocalem fac filiam Orationis mentalis.
- 11 Cúm oras, non obliviscaris Deum.
- 12 Oratio sinè amore nihil valet.
- 13 Ora cum Spe, & spera cum Oratione.
- 14 Qui prestò fastidit orare, prestò fastidit amare.
- 15 Passio, quam habes, dum initias Orationem, est vicina peccati.
- 16 In Oratione utere omnibus viribus animæ tuæ.
- 17 Oratio est consolatio hominis peccatoris.
- 18 Omnia bona terrena non valent unam bonam Orationem.
- 19 Ne vendas Orationem pro nummis.
- 20 Omnes Dæmones non habent tantam potestatem, sicut bona Oratio.

CAP. XXXI.

DE PATIENTIA.

- 1 **R**adices Patientiæ sunt Prudentia, Fortitudo, Humilitas, & Abstinencia.

2 Quando

- 2 Con *Abstinencia* neyx, *Paciencia* comensa.
- 3 De *Paciencia* neyx pau.
- 4 Hom pacient no es uensut.
- 5 *Paciencia* no s' penét.
- 6 Qui ha *Paciencia*, ha simeteyx.
- 7 Ab *Paciencia* te consella.
- 8 *Paciencia* humilia l' ergullós.
- 9 Tramét á Deu *Paciencia*, é será en tu pacient.
- 10 *Paciencia* per amor es pus fort, que per paor.
- 11 Con *inpaciencia* plóra, *Paciencia* se riu.
- 12 *Inpacient* ab *Paciencia* lo repren.
- 13 *Paciencia* no ment.
- 14 *Paciencia* no despen.
- 15 *Paciencia* convida.
- 16 *Paciencia* no s' clâma.
- 17 *Paciencia* ha pena perçóque haja victoria.
- 18 *Paciencia* tota hora ha que donár.
- 19 *Paciencia* en lo comensament plóra, é riu en la fi.

- 2 Quando nascitur Abſtinentia, incipit Patientia.
- 3 Ex Patientia oritur pax.
- 4 Homo patiens non vincitur.
- 5 Patientia non poenitet.
- 6 Qui habet Patientiam, ſeipſum poſſidet.
- 7 Conſule Patientiam.
- 8 Patientia humiliat ſuperbum.
- 9 Transmittle Patientiam ad Deum, & ipſe tecum patiens erit.
- 10 Patientia per amorem eſt fortior, quam per timorem.
- 11 Quando impatientia plorat, Patientia ridet,
- 12 Cum Patientia reprehēde impatientē.
- 13 Patientia non mentitur.
- 14 Patientia non diſpendit.
- 15 Patientia allicit.
- 16 Patientia non conqueritur.
- 17 Patientia habet poenam, ut obtineat victoriam.
- 18 Patientia omni hora habet, quod donet.
- 19 Patientia in principio plorat, & in fine ridet.

CAP.

CAP. XXXII.

DE CONSOLACIO.

- 1 **C**onsola ton poder ab lo poder de Deu, é ta volentat ab la sua, é ton enteniment ab la sua saviesa.
- 2 Qui ha Consolacio en Deu no pert res.
- 3 Sospirar é plorar ab Devocio son Misfatgers de Consolacio.
- 4 Consolacio es filla de Caritat, é de Devocio, é de Esperansa.
- 5 Consolacio no es pobre.
- 6 Més ama esser aconsolat per grat, que perforça.
- 7 De çó, que perts, te consola en só, que t' roman.
- 8 Del peccat, que fas, te consola ab Contricció é ab Satisfaccio.
- 9 Qui no s' sap aconsolar, no sap amar.
- 10 Qui per Deus es amat, de totes coses pot esser aconsolat.
- 11 Consolacio, que es ab Oracio, dona gran alegria.

DE CONSOLATIONE.

- 1 **C**onfolare tuam potestatem cum potestate Dei, & tuam voluntatem cum voluntate sua, & tuum intellectum cum sapientia sua.
- 2 Qui habet Consolationem in Deo, nihil perdit.
- 3 Suspirare & plangere cum Devotione sunt nuntii Consolationis.
- 4 Consolatio est filia Charitatis, Devotionis, & Spei.
- 5 Consolatio non est pauper.
- 6 Potius ama consolari gratis quam coactè.
- 7 Consolare de hoc, quod perdis, in hoc, quod tibi remanet.
- 8 Consolare de peccato commisso cum Contritione & Satisfactione.
- 9 Qui nescit consolari, nescit amare.
- 10 Qui amatur à Deo, de omnibus potest Consolari.
- 11 Consolatio, quæ est cum Oratione, dat magnam lætitiã.

- 12 De çó qui r^e ve de necessitat, sies aconsolat.
- 13 No sies aconsolat de ton peccat, tróque t^e sies confessat.
- 14 Qui pert Deu, no ha de que sia aconsolat.
- 15 Ab major be te consola de menor be.
- 16 Ab menor mal te consola de major mal.
- 17 Met Prudencia vehina á ta pensa, é serás aconsolat.
- 18 Ab hom, qui no am Consolacio, no sies privat.

CAP. XXXIII.

DE OBEDIENCIA.

C Ar volentat vol sobtosament, é enteniment enten ab deliberacio, ffé ta volentat obedient á ton enteniment.

- 2 Obediencia es passio de volentat, é greyx de enteniment.
- 3 Qui es obedient á son Señyor, es just; é qui

12 Consolare de hoc, quod tibi de necessitate evenit.

13 Ne consoles de peccato tuo, donec illud confessus fueris.

14 Qui perdit Deum, non habet cum quo consoletur.

15 Cum majori bono consolare de minori bono.

16 Cum minori malo consolare de majori malo.

17 Pone Prudentiam vicinam tuæ cogitationi, & consolaberis.

18 Ne sis familiaris homini non amanti Consolationem.

CAP. XXXIII.

DE OBEDIENTIA.

1 **Q**Uoniam voluntas subito vult, & intellectus cum de liberatione intelligit, fac tuam voluntatem obedientem tuo intellectui.

2 Obedientia est passio voluntatis, & pinguedo intellectus.

3 Qui est obediens Domino suo, est ius-

H

tus;

qui es obedient á son menor, es humil.

- 4 Obediència per paor no es tan gran, com per amor.
- 5 Obediència injusta te fa la anima mala.
- 6 Qui obeeyex á no savi, no es savi.
- 7 Obediència cómpria volentat.
- 8 Sies obedient á virtuts, é no á peccat.
- 9 Sies obedient á Deu, é serás franch.
- 10 Sens consell de ta raho no obeyesques á ton cors.
- 11 Sens Obediència no pots haver amich.
- 12 Gran Obediència porta gran merit.
- 13 Con comensa Obediència, comensa pressó de volentat.
- 14 Ton enteniment obeeyex á ta volentat, con has creensa.
- 15 Con Obediència cãnta, libertat de volentat plora.
- 16 Obediència es pobresa de volentat.
- 17 Qui obeeyex á savi, es savi.

tus; & qui est obediens Minori suo, est humilis.

4 Obedientia per timorem non est tam magna, sicut per amorem.

5 Obedientia injusta facit animam tuam infirmam.

6 Qui obedit insipienti, non est sapiens.

7 Obedientia comparat voluntatem.

8 Obediens esto virtutibus, & non peccato.

9 Obediens esto Deo, & eris liber.

10 Absque consilio tuæ rationis non obedias corpori tuo.

11 Sinè Obedientia non potes habere amicum.

12 Magna Obedientia magnum affert meritum.

13 Quando incipit Obedientia, incipit incarcerationio voluntatis.

14 Intellectus tuus obedit voluntati tuæ, dum credis.

15 Dum Obedientia cantat, libertas voluntatis plangit.

16 Obedientia est paupertas voluntatis.

17 Qui Obedit Sipienti, est Sapiens.

- 18 *Ta voluntat sia obedient á Caritat.*
 19 *Sies obedient á Justicia, perçó que se
 procur perdó.*
 20 *Obediència es Dóna, ó seruenta.*

CAP. XXXIV.

DE LEYALTAT.

- 1 **S**ies leyal, per tal que hom te sia
 leyal.
 2 *Per desleyal no sies desleyal.*
 3 *Sens Caritat no pots esser leyal.*
 4 *Hom leyal gârda en alt ab humilitat,
 é desleal ab arguyll.*
 5 *Leyaltat dóna conselly ab alegria é ab
 ardiment, é deslealtat ab lur contrari.*
 6 *Leyaltat rin ab Veritat, Fortitudo, é
 Esperansa.*
 7 *Leyaltat va de dies, é falsetat, va de
 nits.*
 8 *Hom leyal pârla de leyaltat, é hom des-
 leyal*

- 18 Voluntas tua sit Obediens Charitati.
 19 Esto Obediens Justitiæ, ut tibi procuret veniam,
 20 Obedientia est Domina, vel Serva.

CAP. XXXIV.

DE FIDELITATE

- 1 **E**sto fidelis, ut homo sit tibi fidelis.
 2 Infideli tibi non sis infidelis.
 3 (*i*) Absque Charitate non potes esse fidelis.
 4 Homo fidelis fursúm aspicit cum humilitate, & infidelis cum superbia.
 5 Fidelitas dat consilium cum lætitia & audacia, & infidelitas cum earum contrariis.
 6 Fidelitas ridet cum Veritate, Fortitudine & Spe.
 7 Fidelitas vadit per diem, & falsitas per noctem.
 8 Homo fidelis loquitur de Fidelitate, & homo
 (*i*) Absque Charitate saltim naturali; vel si supernaturali, loquitur Author de Fidelitate salubri.

leyal de desleyaltat.

9 Hom leyal poch se escúsa.

10 Leyaltat més está per amor, que per paor.

11 Ama més Leyaltat, que delits, honraments, é riquesa.

12 Qui no es leyal, á simateyx es desleyal.

13 Ans comána per Leyaltat, que per parentesch.

14 Nodreyx Leyaltat en ton servidor, é hauras pau.

15 Hom desleyal ha falsa paraula.

16 Ab ta Leyaltat conixerás hom leyal, é desleyal.

17 Per passio de pénsa hom desleyal pârla ab paor.

18 Com desleyal riu, tu li plóra.

19 Ta Leyaltat á hom desleyal la fé conixer, perçóque en haia consciencia.

20 De hom desleyal no sies privat.

21 Les carreres de hom leyal son dretes.

22 Sies Loyal, é serás rich.

CAP.

- homo infidelis de infidelitate.
- 9 Homo fidelis parum se excusat.
- 10 Fidelitas magis est per amorem, quam per timorem.
- 11 Plus ama Fidelitatem, quam delicias, honores, & divitias.
- 12 Qui non est fidelis, sibiipſi est infidelis.
- 13 Potius commenda ob Fidelitatem, quã ob cognationem.
- 14 Enutri Fidelitatem in tuo Servitore, & habebis pacem.
- 15 Homo infidelis habet falſum verbum.
- 16 Cum Fidelitate tua cognoſces hominem fidelem & infidelem.
- 17 Homo infidelis ob paſſionem ſuã cogitationis loquitur cum timore.
- 18 Cum infidelis ridet, plange illi.
- 19 Fac, ut homo infidelis cognoſcat Fidelitatem tuam, ut ipſe conſcientiam habeat de ſua infidelitate.
- 20 Non ſis familiaris homini infideli.
- 21 Semitæ hominis fidelis ſunt rectæ.
- 22 Eſto fidelis, & eris dives.

CAP.

CAP. XXXV.

DE LARGUESA.

- 1 **D** Els bens majors sies pus larg, que
dels menors.
- 2 Larguesa per grans dóns es nobla.
- 3 A Larguesa no minves son poder.
- 4 No tengues Larguesa ociósa, é serás rich.
- 5 Qui dóna çó, que no âma, no ha Lar-
guesa.
- 6 A negun hom no sies tan larg, com á ton
amich.
- 7 Qui dóna só, que toyll, ha inlarguesa é
hipocresia.
- 8 Per neguna cosa no pots esser tan larg,
com per sciencia é caritat.
- 9 Dóna só, que per donár montiplica.
- 10 Ans, que dons, consira la proporció del
dó, é d' aquell, á qui dónas.
- 11 Si per amor de Deu no dónes, só, que
dónes, toylls á Deu.
- 12 No dons á qui no dóna,
- 13 No dons tant per paor, com per amor.

14 Si

CAP. XXXV.

DE LARGITATE.

- 1 **E**sto magis largus de majoribus, bonis, quàm de minoribus.
- 2 Largitas per magna dona est nobilis.
- 3 Largitati, ne minuas potestatem.
- 4 Non habeas Largitatem otiosam, & eris dives.
- 5 Qui dat hoc, quod non amat, non habet Largitatem.
- 6 Nulli hominum sis tam largus, sicut tuo Amico.
- 7 Qui dat hoc, quod aufert habet illargitatem & hyprocrisim.
- 8 In nullo potes esse tam largus, sicut in Scientia & Charitate.
- 9 Dona hoc, quod propter dare multiplicat.
- 10 Antequam dones, considera proportionem inter donum & illum, cui donas.
- 11 Si propter amorem Dei non donas, tollis à Deo hoc, quod donas.
- 12 Non dones illi, qui non donat.
- 13 Non dones tantum per timorem, sicut per amorem.
- 14 Si

- 14 *Si no pots donar, desira donar.*
- 15 *Dona per Caritat é per Pietat, é no per
esser loat.*
- 16 *Qui dóna per esser loat, ven Larguesa.*
- 17 *Poder de Larguesa es per discreció.*
- 18 *A Deu sies larg de tot tumateyx, é de
tot quant has.*
- 19 *Qui dóna á Deu, dóna á simateyx.*
- 20 *Major dó te dóna lo pobre, qui t' demâ-
na per amor de Deu, que lo dó, que tu li
dónes.*

CAP. XXXVI.

DE PERSEVERANSA.

- 1 **B**ona Perseverança es imatge de bona
eviternitat.
- 2 *Sens Perseverança no pots atēnyer la fi,
á la qual est creat.*
- 3 *Qui persevera de dia é de nit, va á assó,
que desira.*
- 4 *Neguna cosa no va pus tost, que Perse-
verança.*
- 5 *No t' pots escusar de Perseverança en ta
volentat.*
- 6 Per-

- 14 Si non potes donare, desidera donare.
 15 Dona propter Charitatem & Pietatem,
 & non ut lauderis.
 16 Qui donat, ut laudetur, vendit Lar-
 gitatem.
 17 Potestas Largitatis est per discretionē.
 18 Sis Largus Deo de toto teipso & de
 omnibus, quæ habes.
 19 Qui dat Deo, sibi ipsi dat.
 20 Majus donum dat tibi pauper, qui à te
 petit propter amorem Dei, quàm donum,
 quod tu illi porrigis.

CAP. XXXVI.

DE PERSEVERANTIA.

- 1 **B**ona Perseverantia est imago bonæ
 æviternitatis.
 2 Sine Perseverantia nequis attingere fi-
 nem, ad quem es creatus.
 3 Qui perseverat die ac nocte, tendit ad
 hoc, quod desiderat.
 4 Nulla res citiùs vadit, quàm Perseve-
 rantia.
 5 Nequis te excusare de Perseverantia in
 voluntate tua. 6 Per-

- 6 Perseverança en la fi es sostenguda.
- 7 Si vols perseverar, soven consira en ço, que desires.
- 8 Perseverança requer, que moltes virtuts li sien amigues.
- 9 Perseverança antigua es pus fort, que novella.
- 10 Qui no persevera, no va.
- 11 Neguna virtut ha pus desamich, que Perseverança.
- 12 Ab Caritat é Prudencia é força de coratge véns Perseverança sos enemichs.
- 13 Perseverança é antich linyatge han algun parentesch.
- 14 Persevéra ta amor en la amor de Deu, é lo teu poder en lo poder de Deu.
- 15 Persevéra ab Contricio, Confessio, é Satisfaccio.
- 16 Persevéra ab Oracio, perçóque Deus t'ajut.
- 17 Qui persevera, viu alegre.
18. Persevéra en tot be, é no haurás paor.
- 19 Ab Perseverança fuygs á mal, é vas á be.
- 20 Qui

- 6 Perseverantia in fine sustentatur.
- 7 Si vis perseverare, frequenter considera hoc quod desideras.
- 8 Perseverantia requirit, quod multæ virtutes sint illi amicæ.
- 9 Perseverantia antiqua est magis fortis, quam nova.
- 10 Qui non perseverat, non procedit.
- 11 Nulla virtus habet plures disamicos, quam Perseverantia.
- 12 Perseverantia vincit inimicos suos cum Charitate, Prudentia, & Fortitudine animi.
- 13 Perseverantia & antiquum genus habent aliquam cognationem.
- 14 Persevera tuum amorem in amore Dei, & potestatem tuam in potestate Dei.
- 15 Persevera cum Contritione, Confessione, & Satisfactione.
- 16 Persevera cum Oratione, ut Deus te adjuvet.
- 17 Qui perseverat, vivit lætus.
- 18 Persevera in omni bono, & non habebis timorem.
- 19 Cum Perseverantia fugis à malo, & tendis ad bonum.
- 20 Qui

- 20 Qui ven Perseverança, ven çó, que no pot cobrar.
- 21 Persevéra ab Justicia é leyaltat, é no serás vensut.

CAP. XXXVII.

DE CORTESIA.

- 1 Cortesia neyx de noble coratge, é tem vergonya.
- 2 Cortesa paraula significa amable pença.
- 3 Cortesia es bella de costumes.
- 4 Cortesament parla, é cortesement mençya, é conquerás amistat.
- 5 Si fas descortesia, semblarás bestia.
- 6 Bones costumes ab Cortesia comensen.
- 7 Cortesia cómpra grat sens messio.
- 8 Qui Cortesia dóna, Cortesia dóbla.
- 9 Qui Cortesament serveyx, Cortesament es servit.
- 10 Corteses consideracions son corteses careres.

- 20 Qui vendit Perseverantiam, vendit,
quod recuperare non potest.
- 21 Persevera cum Justitia & Fidelitate, &
non eris devictus.

CAP. XXXVII.

DE CURIALITATE.

- 1 CURialitas oritur ex nobili animo,
& timet verecundiam.
- 2 Curiale verbum significat amabilem cogitationem.
- 3 Curialitas est pulchra in moribus.
- 4 Curialiter loquere, & curialiter comedere, & conquires amicitiam.
- 5 Si es incurialis, assimilaberis bestiæ.
- 6 Boni mores cum Curialitate incipiunt.
- 7 Curialitas emit gratis & absque impendio.
- 8 Qui Curialitatem largitur, Curialitatem duplicat.
- 9 Qui Curialiter servit, curialiter servitur.
- 10 Curiales considerationes sunt curiales semitæ.

- 11 Descortesa pènsa é paraules leges son
germanes
- 12 Sies Cortés, é no serás repres.
- 13 Sens bontat no creegues esser cortés.
- 14 Falça Cortesia es mala vilania.
- 15 Cortesia no repren.
- 16 Cortesia es eximpli cortés.
- 17 Cortesia é leyaltat son amigues.
- 18 Sens humilitat no pots esser Cortés.
- 19 Cortesia en molts lochs ha amichs.
- 20 Qui á hom Cortés no âma, es vilá.

CAP. XXXVIII.

DE HONOR.

- 1 **S**Ens Justicia no ams haver honor.
- 2 Tota la honor, que faras, ffé á Deu.
- 3 Honor á sols Deus se convé.
- 4 Deus de tu no vol mas honor.
- 5 A hom, que deshónra Deu, no fasses ho-
nor.
- 6 Aquell mes honra, qui mes de honor fa
á Deu.

- 11 Incurialis cogitatio & scurrilia verba
sunt sorores.
- 12 Esto Curialis, & non eris reprehensus.
- 13 Absque bonitate ne putes esse Curialē.
- 14 Falsa Curialitas est mala vilitas.
- 15 Curialitas non reprehendit.
- 16 Curialitas est exemplum urbanum.
- 17 Curialitas & Fidelitas sunt amicæ.
- 18 Sinè Humilitate non potes esse Cu-
rialis.
- 19 Curialitas in multis locis habet Amicos.
- 20 Qui non diligit hominem Curialem,
rusticus est.

CAP. XXXVIII.

DE HONORE.

- 1 **A**bsque Justitia non ames habere
Honorem.
- 2 Omnem Honorem, quē facies, fac Deo.
- 3 Honor soli Deo convenit.
- 4 Deus à te non vult nisi Honorem.
- 5 Non honores hominem inhonorantem
Deum.
- 6 Magis honora illum, qui Deum magis
honorat. I 7 Non

- 7 No honres aquell, qui simateyx deshonra.
- 8 Si no est honrat, no pots honrar.
- 9 Sens conexensa no fasses honor.
- 10 Deshonrant no vulles esser honrat.
- 11 Ab honrat membrar, entendre, é amar honra ta pénsa.
- 12 Virtut hõra, é peccat deshõra.
- 13 Honor é deshonor son en aquest Mon mairors enemichs.
- 14 Negu no t' pot tant hõrar, com tumateyx.
- 15 Honra tot çó, que á Deu fa honor.
- 16 Ab falça honor prccuras deshonor.
- 17 Segons, que est honrat, te ffé honrar.
- 18 En nulla res no ha major perill, que en falça honor.
- 19 Per linyatge ne per riquesa no está tant honor, com per bones costumes.

- 7 Non honores illum, qui seipsum in-
honorat.
- 8 Si non es honoratus, non potes hono-
rare.
- 9 Absque cognitione non facias Hono-
rem.
- 10 Inhonorando nè cupias honorari.
- 11 Honora cogitationem tuam cum ho-
norato memorare, intelligere, & amare.
- 12 Virtus honorat, & peccatum inho-
norat.
- 13 Honor & inhonor sunt in hoc mun-
do majores inimici.
- 14 Nemo potest tantum te honorare si-
cut tuipse.
- 15 Honora omne, quod Deo facit Ho-
norem.
- 16 Cum falso Honore procuras inho-
norem,
- 17 Fac te honorari Honore debito.
- 18 In nullo est majus periculum, quam
in falso Honore.
- 19 Non subsistit tantus Honor per ge-
nus, neque per divitias sicut per bonos
mores.

20 *A maior honor major servitut.*

CAP. XXXIX.

DE VIDA.

- 1 **V**ida contemplativa âma aſtiva é
‘namóra.
- 2 *Vida contemplativa ha açó, que âma é
aſtiva ho permet.*
- 3 *Vida aſtiva trebâlla é contemplativa ha
repós.*
- 4 *Fé Vida aſtiva perçó que ſia contēplativa.*
- 5 *Vida aſtiva es perçó que ſia contēplativa.*
- 6 *Vida contemplativa perdóna, é aſtiva
poneyx.*
- 7 *Volentat ſens virtuts no pot viure.*
- 8 *Vida d’ enteniment es veres carreres de
Deu entendre.*
- 9 *En Fe viu enteniment ab paſſio, é volen-
tat ab accio.*
- 10 *Ta eſperança te vivifica ab só, que no
has.*

11 *Molt*

CAP. XXXIX.

DE VITA.

- 1 **V**ita contemplativa amat activam,
& de ipsa inamorat.
- 2 Vita contemplativa habet hoc, quod
amat, & activa illud promittit.
- 3 Vita activa laborat, & contemplativa
quiescit.
- 4 Fac vitam activam, ut sit in te con-
templativa.
- 5 Vita activa est ad hoc, ut sit contem-
plativa.
- 6 Vita contemplativa indulget, & acti-
va punit.
- 7 Voluntas absque Virtutibus nequit
vivere.
- 8 Vita intellectus est intelligere veras
semitas Dei.
- 9 In Fide vivit intellectus cum passione,
& voluntas cum actione.
- 10 Spes tua te vivificat cum hoc, quod
non habes.

11 Molt mils ta volentat viu per Caritat,
que ton cors per mengyar.

12 Qui be viu, va á bona mort.

13 Viu deçá, perçóque dellá vives.

14 Viva ton cors perçóque ta anima viva.

15 Viu en Deu, é viurás tots temps.

16 No vives d' altruy, é viurás franch.

17 Qui viu de peccat, mor en peccat.

18 Ta bonesa natural mor, con fas mal.

19 Mal en Vida no val tant, com be en
mort.

20 Anima, qui no s' sadolla, no viu.

21 Muyres, perçóque vives.

CAP. XL.

DE MORT.

1 **M**ort corporal no es res, á compara-
cio de spiritual.

2 La pus mala mort es per peccat.

3 Tort

- 11 Multo melius vivit voluntas tua per
charitatem, quàm corpus tuum per
cibum.
- 12 Qui bene vivit, tendit ad bonam
mortem.
- 13 Vive in hoc mundo, ut in alio vivas.
- 14 Vivat corpus tuum, ut vivat anima
tua.
- 15 Vive in Deo, & vives omni tempore.
- 16 Non vivas ex alieno, & vives liber.
- 17 Qui ex peccato vivit, in peccato
moritur.
- 18 Tua bonitas naturalis moritur, dum
agis malum.
- 19 Malum in Vita non tantum valet,
quantum bonum in morte.
- 20 Anima, quæ non fatiatur, non vivit.
- 21 Morere, ut vivas.

CAP. XL.

DE MORTE.

- 1 **M**ors corporalis nihil est in com-
paratione spiritualis.
- 2 Mors pessima est per peccatum.

3 In-

- 3 Tort fa á Deu, qui tem per sa amor morir.
- 4 Lo major enemich, que pots haver, es mala mort.
- 5 Soven consira en las condicions de la mort, é serás humil.
- 6 Bona mort es porta de bona vida.
- 7 Dishonor es mort d' honor.
- 8 Qui pârla ab falses paraules, auciu sa pensa.
- 9 Peccat es mort de la fi, á la qual est creat.
- 10 Qui mor en peccat, aytant morrá, com Deus viurá.
- 11 Per poch viure no vulles tostemps morir.
- 12 Consciencia te menâssa á la mort.
- 13 No venes vida per mort.
- 14 Ab mort compra vida.
- 15 Totes vegades mors, que Deus no ámes.
- 16 Ab virtuosa vida compra virtuosa mort.
- 17 Qui auciu l' home, qui ab Deu viu, ab tant simateyx auciu.
- 18 Auciu paor ab amor, é no amor ab paor.

- 3 Injuriam Deo facit, qui timet mori propter ejus amorem.
- 4 Major inimicus, quem potes habere, est mala mors.
- 5 Frequenter considera condiciones mortis, & eris humilis.
- 6 Bona mors est porta bonæ vitæ.
- 7 Dedecus est mors Honoris.
- 8 Qui loquitur falsa verba, occidit suam cogitationem.
- 9 Peccatum est mors finis, ad quem es creatus.
- 10 Qui moritur in peccato, tantum morietur, quantum Deus vivet.
- 11 Ut parum vivas, noli semper mori.
- 12 Conscientia minatur tibi mortem.
- 13 Ne vendas vitam pro morte.
- 14 Eme vitam cum morte.
- 15 Quoties Deum non amas, toties moreris.
- 16 Cum virtuosa vita compara virtuosam mortem.
- 17 Qui occidit hominem, qui in Deo vivit, hoc ipso seipsum occidit.
- 18 Occide timorem cum amore, & non amorem cum timore.
- 19 Fre-

19 *A hom peccador soven li parla de la mort.*

CAP. XLI.

DE AVARICIA.

- 1 **A** *B Avaricia est contre Larguesa, qui es propietat de Deu.*
- 2 *No sies avar de virtuts, pus qu' en pots haver quant en pots voler.*
- 3 *Qui no ha Caritat, es avar.*
- 4 *Null hom no ha tanta de fretura, com ha avar.*
- 5 *Hom avar es pus luñy á Esperança, que altre hom.*
- 6 *Avaricia es malaltia continua d' anima é cors.*
- 7 *Null hom no enten tan poch raho, com hom avar.*
- 8 *Satisfaccio en hom avar no ha loch.*
- 9 *Tot hom avar fa més per paor, que per*

19 Frequenter loquere de morte ad hominem peccatorem.

CAP. XLI.

DE AVARITIA.

1 **C**Um Avaritia es contra Largitatem, quæ est proprietas Dei.

2 Non sis avarus de virtutibus, quoniam de illis potes (K) habere, quantum potes velle.

3 Qui non habet Charitatem, est avarus.

4 Nullus homo habet tantam indigentiam, quantam habet avarus.

5 Homo avarus est magis procul ab spe, quàm quivis alius homo.

6 Avaritia est infirmitas continua animæ & corporis.

7 Nullus homo tam parum intelligit rationem, sicut homo avarus.

8 Satisfactio in homine avaro non habet locum.

9 Omnis homo avarus agit magis ob timo-

(K) *Mediante scilicet Dei adiutorio.*

per amor.

- 10 *Hom avar atart viu.*
 11 *A hom avar no demans consell.*
 12 *A hom avar no cerchs negun be.*
 13 *Hom avar no sâpie tos secrets.*
 14 *Tot hom avar es ladre.*
 15 *No crees hom avar de ton be.*
 16 *Hom avar no ha res.*
 17 *Desconexensa está mes en hom avar, que
 en altre hom.*
 18 *Sotmes de hom avar es fort sotmes.*
 19 *Qui soven hom avar prégua, soven se
 penet.*
 20 *Hom avar envetgja tots sos vehins.*

CAP. XLII.

DE GLOTONIA.

- 1 **G**lotonia es peccat, qui consúma sani-
 tat, é qui trop despen.
 2 *Gltonia é Tēprança soven son enemigues.*

3 *Per*

morem, quàm ob amorem.

10 Homo avarus rarò ridet.

11 Ab homine avaro non petas consilium.

12 Ab homine avaro non quæras ullum bonum.

13 Homo avarus nesciat secreta tua.

14 Omnis homo avarus est latro.

15 Ne credas homini avaro bona tua.

16 Homo avarus nihil possidet.

17 Ingratitudo magis invenitur in homine avaro, quàm in alio homine.

18 Subditus hominis avari est valde subditus.

19 Qui frequenter orat hominem avarum, frequenter poenitet.

20 Homo avarus invidet omnes suos vicinos.

CAP. XLII.

DE GULA.

1 **G**ula est peccatum, quod consumit sanitatem, & nimis dispendit.

2 Gula & Temperantia frequenter sunt inimicæ.

3 Per

- 3 Per glotonia has plaer en la bocha, é pena en tot lo cors.
- 4 Con glotonia te farà mengyar, Abstinencia te farà cessar.
- 5 No sies glot, é serás sa.
- 6 Con glotonia plóra, Tempransa riu.
- 7 Glotonia procura ladronici, é descortesia, é luxuria, é vergoñya.
- 8 A hom glot no comans gallines.
- 9 No creés hom glot en dinat, ni en deju.
- 10 Hom glot con no méngya, plóra; é con ha mengyat, se penet.
- 11 Hom glot no sia ton vehi.
- 12 Glotonia vol que vives, perçóque menuchs.
- 13 A hom glot no dons ta filla.
- 14 Glotonia te fa més amar carn é vin, que Deu.
- 15 Malaltia de hom glot Metge no pot sanar.
- 16 Glotonia abans despen, que no estógya.
- 17 Hom glot nol' te cal castigar.

- 3 Per Gulam habes delectationem in ore,
& poenam in toto corpore.
- 4 Quando Gula te faciet comedere, Abstinentia te faciet cessare.
- 5 Non sis gulosus, & eris sanus.
- 6 Quando Gula flet, Temperantia ridet.
- 7 Gula procurat latrocinium, incurialitatem, luxuriam, & inverecundiam.
- 8 Homini guloso non commēdes gallinas.
- 9 Ne credas homini guloso, nec pranso, neque jejuno.
- 10 Gulosus homo, dum non comedit, plorat, & postquam comedit, poenitet.
- 11 Homo gulosus non fit tuus vicinus.
- 12 Gula vult, quod vivas, ut comedas.
- 13 Homini guloso non tradas filiam tuam nuptui.
- 14 Gula te facit magis amare carnem & vinum, quàm Deum.
- 15 Infirmitatem hominis gulosi Medicus sanare non potest.
- 16 Gula potius dispendit, quàm servat.
- 17 Non cures castigare hominem gulosum.

18 Hom glot se penet, é no s^c castigua.

19 Abans luñya ton fill de glotonia, que d^e altre vici.

20 Tot hom glot viu poch.

CAP. XLIII.

DE LUXURIA.

1 **L**uxuria coménsa per peccat venial,
é feneyx en peccat mortal.

2 Luxuria contra natura no ha neguna es-
cusa.

3 De Luxuria anima no s^c pot escusar.

4 Luxuria coménsa en belleza, é feneyx en
legesa.

5 Luxuria auciu lo cors en aquest mon, é la
anima en infern.

6 Imagina les grans é perdurables penes in-
fernals, perçóque t^c absténgues de Luxuria.

7 Les carreres de Luxuria son per veser é
per hoir: l^c hostal es imaginacio; lo seu lit
es la volentat.

8 Fuyg ta memoria á les carreres de Lu-
xuria.

- 18 Homo gulosus poenitet, se tamen non castigat.
- 19 Potius elonga filium tuum à Gula, quàm ab alio vitio.
- 20 Omnis homo gulosus parum vivit.

CAP. XLIII.

DE LVXVRIA.

- 1 **L**uxuria incipit per peccatum veniale, & finit in peccato mortali.
- 2 Luxuria contra naturam nullam excusationem habet.
- 3 De Luxuria anima non potest se excusare.
- 4 Luxuria principiat in pulchritudine, & terminatur in foeditate.
- 5 Luxuria occidit corpus in hoc mundo, & animam in inferno.
- 6 Imaginare magnas & æternas poenas, infernales, ut abstineas à Luxuria.
- 7 Viæ Luxuriæ sunt per videre & audire: hospitium est imaginatio, & lectulus suus est voluntas.
- 8 Averte memoriam tuam à viis Luxuriæ.

K

9 De-

- 9 Lo plaer de Luxuria es plaer petit, é la colpa ne pot esser gran.
- 10 Per Luxuria est contra la fi de Matrimoni.
- 11 En Luxuria ha tantes de legeses, que no les gosaries dir devant bons homens.
- 12 Pusque á Deu desplan Luxuria, no la escúsa jovent.
- 13 Luxuriós es á fembre sotmes.
- 14 De temptacio de Luxuria te ajuda ab Oracio, é Prudencia, é Fortitudo, é Aflicció.
- 15 Con Luxuria se riu, Castetat plóra ab ses amigues.
- 16 Si Caritat é Justicia eren en Luxuria, no porien esser en Castetat.
- 17 Luxuriós no es digne, que nomén Deu né Santa Maria.
- 18 Luxuriós no sia ton Vehí.
- 19 Muller de Luxuriós no ha pau.
- 20 Luxuriós no ha vergoña, ni ha amichs en lo cél, ni en la terra.

CAP.

- 9 Delectatio Luxuriæ est delectatio par-
va, culpa verò potest esse magna.
- 10 Per Luxuriam es contra finem Matri-
monij.
- 11 In Luxuria sunt tantæ foeditates, quod
non auderes eas referre coram probis ho-
minibus.
- 12 Quoniam Deo displicet Luxuria, ju-
ventus non excusat de ipsa.
- 13 Luxuriosus est subditus foeminæ.
- 14 Contra tentationem Luxuriæ juva te
cum Oratione, Prudentia, Fortitudine,
& Afflictione.
- 15 Quando Luxuria ridet, Castitas plorat
cum suis amicis.
- 16 Si Charitas & Justitia forent in Luxu-
ria, non possent esse in Castitate.
- 17 Luxuriosus non est dignus nominare
Deum, nec Sanctam Mariam.
- 18 Luxuriosus non fit vicinus tuus.
- 19 Uxor Luxuriosi non habet pacem.
- 20 Luxuriosus inverecundus non habet
amicos nec in Cœlo, neque in terra.

CAP.

DE ERGUYLL.

- 1 **E**Rguyll no vol haver pau.
- 2 **E**rgullós vol estar alt, é está bayx.
- 3 Hom ergullós, pusque est de nores, per-
que est ergullós de nores?
- 4 Hom ergullós null temps no ha pau.
- 5 Hom ergullós quant ment, cúyda, que
ver diu.
- 6 Ergullós no dejúna.
- 7 Hom ergullós no coneix simateyx né altre.
- 8 Negun hom no ha tan pocha paór de Deu,
com hom ergullós.
- 9 Hom ergullós volria esser Deu, si esser
ho poria.
- 10 A hom ergullós no t' escuses, ne demans
perdó.
- 11 Vehinat de hom ergullós es presó.
- 12 Hom ergullós no consira ço, que es; né
çó que ha.
- 13 Per hom ergullós no cuits esser honrat.

14 Ab

DE SUPERBIA.

- 1 **S**uperbia non vult habere pacem.
- 2 **S**uperbus vult stare supernè, & stat infernè.
- 3 Homo Superbe, quoniam de nihilo es, quare superbis de nihilo!
- 4 Homo Superbus nullo tempore pacem habet.
- 5 Homo Superbus, quando mentitur, putat verum dicere.
- 6 Superbus non jejunat.
- 7 Homo Superbus non agnoscit seipsum, nec alium.
- 8 Nullus homo tam parum timet Deum, sicut homo Superbus.
- 9 Homo Superbus vellet esse Deus, si posset esse.
- 10 Homini Superbo non te excuses, neque petas veniam.
- 11 Vicinitas hominis Superbi est carcer.
- 12 Homo Superbus non considerat, quid est, neque quid habet.
- 13 Ne cures honorari ab homine Superbo.

14 Cum

- 14 *Ab hom ergullós no pots estar alegre.*
- 15 *Erguyll, qui es per hipocresia, es pus gran.*
- 16 *Si á hom ergullós est humil, heuras ab ell pau, é ell ab tu guérra.*
- 17 *Hom bergullós ab hom humil lo cone-xerás.*
- 18 *Ergullós te los uylls al Cél, é lo cor en terra.*

CAP. XLV.

DE ACCIDIA.

- 1 **A**ccidia es perefa de volentat, quí en amar Deu ha negligencia.
- 2 *Per Accidia has negligencia en haver caritat.*
- 3 *Per Accidia desiges mal en ton pruyfme.*
- 4 *Per Accidia no consires fi en negun be.*
- 5 *En Accidia no ha negun be.*
- 6 *Per Accidia has pererós membrar é entendre é amar.*

7 Ani-

- 14 Cum homine Superbo non potes esse
Lætus.
- 15 Superbia, quæ est per hypocrisim, est
major.
- 16 Si homini Superbo humilis fueris, pa-
cem habebis cum illo, & ipse tecū bellū.
- 17 Cognosces hominem Superbum com-
parando illum cum humili.
- 18 Superbus habet oculos in Cœlo, & cor
in terra.

CAP. XLV.

DE ACCIDIA.

- 1 **A**ccidia est pigritia voluntatis, quæ
in amādo Deū habet negligentia.
- 2 Per Accidiam habes negligentiam in
habendo Charitatem.
- 3 Per Accidiam desideras malum in pro-
ximo tuo.
- 4 Per Accidiam non consideras finem in
ullo bono.
- 5 In Accidia nullum bonum invenitur.
- 6 Per Accidiam habes pigrum memorare,
intelligere, & amare.

7 Ani-

- 7 *Anima, qui de be es ociosa, es diligent de mal.*
- 8 *Ab hom negligent no fasses companyia.*
- 9 *Ociós soven vol dormir.*
- 10 *Hom accidiós fa poch, é demána gran loguer.*
- 11 *Hom accidiós per haver be, no vol treballar.*
- 12 *Accidiós no fa gran viatge.*
- 13 *Per Accidia estás negligent á guañyar virtuts.*
- 14 *Combat Accidia ab Justicia, Prudencia, é Fortitudo, é Caritat, é haurás diligencia.*
- 15 *Repren Accidia ab Consciencia, é Contricció, é Devocio.*
- 16 *Accidia é tristícia son vehines.*
- 17 *Accidia soven plora é Caritat riu.*
- 18 *Con diligencia méngya, Accidia endúra.*
- 19 *Per Accidia son mes homens peccadors, que per altre peccat.*

CAP.

- 7 Anima, quæ in bono est otiosa, est diligens in malo.
- 8 Non te associes cum homine negligente.
- 9 Otiosus frequenter vult dormire.
- 10 Homo Accidiosus parum laborat, & petit magnam mercedem.
- 11 Homo Accidiosus non vult laborare, ut bonum obtineat.
- 12 Accidiosus non facit magnum iter.
- 13 Per Accidiam es negligens ad adquirendas virtutes.
- 14 Oppugna Accidiam cum Justitia, Prudentia, Fortitudine, & Charitate, & habebis diligentiam.
- 15 Corripe Accidiam cum Conscientia, Contritione, & Devotione.
- 16 Accidia & tristitia sunt vicinæ.
- 17 Accidia frequenter flet, & Charitas ridet.
- 18 Dum diligentia comedit, Accidia malefert.
- 19 Plures sunt homines peccatores per Accidiam, quàm per aliud peccatum.

CAP.

CAP. XLVI.
DE ENVETGYA.

- 1 **P**er Envetgya desijas çó, que no pots haver.
- 2 Envetgya é Accidia son germanes.
- 3 Envetgya es maiorment contra Justicia, Gracia é Caritat.
- 4 Qui ha Envetgya, blâsma á Deu só, que dóna.
- 5 Envetgya vol esser richa sens bontat.
- 6 Per Envetgya hom rich é pobre son enemichs.
- 7 Envetgya no fá gracias.
- 8 Envetgya no fa part, é vol ho tot haver.
- 9 Ab hom envetgyós no parles de tes riquéses.
- 10 Hom envetgyós ab l' un péu va á ergull, é ab altre á falsia.
- 11 No t' confus en hom envetgyós.
- 12 Envetgyós blâsma çó, que desija.
- 13 Envetgyós ab plorar é ab riure engâna.
- 14 Envetgyós no ha Esperança en Deu.

15 En-

CAP. XLVI.
DE INVIDIA.

- 1 **P**er Invidiam desideras hoc, quod
obtinere non potes.
- 2 Invidia & Accidia sunt sorores.
- 3 Invidia maximè est contra Justitiam,
Gratiam, & Charitatem.
- 4 Qui habet Invidiam obtrectat Deo hoc,
quod donat.
- 5 Invidia cupit locupletari absq; bonitate.
- 6 Per Invidiam homo dives & pauper
sunt inimici.
- 7 Invidia non (l) concedit gratias.
- 8 Invidia non impertitur, & omnia vult
sibi habere.
- 9 Cum homine invidioso non loquaris
de tuis divitiis.
- 10 Homo invidiosus uno pede tendit ad
Superbiam; & altero ad falsitatem.
- 11 Non confidas in homine invidioso.
- 12 Invidiosus vituperat hoc, qd desiderat.
- 13 Invidiosus planctu & risu fallit.
- 14 Invidiosus non habet (m) Spem in Deo.

15 In-

(l) Vel: non agit gratias.

(m) Perfectam, & formatam.

- 15 Envetgyós no desija altra vida.
- 16 Envetgyós sá Envetgya l' auciu tot die.
- 17 Envetgyós dóna consell, á qui no lli demána.
- 18 A envetgyós no comans tos bens.
- 19 Envetgyós no âma tant hom, com çó, que âma hom.
- 20 Envetgyós âma més çó, que no ha, que çó, que ha.

CAP. XLVII.

DE IRA.

- 1 **I**Ra es montiplicacio de desgrat é volentat.
- 2 Qui es irat més es mort, ques viu.
- 3 Ira gita Prudencia d' hom.
- 4 Per Ira pert libertat sa voluntat, é enteniment sa deliberacio.
- 5 Hom irat no ha pau.
- 6 Qui ha maior Ira, ha maior guérria.
- 7 Si reprens hom irat, serás irat.

- 15 Invidiosus non desiderat aliam vitam.
- 16 Invidia totâ die occidit invidiosum
sanitate pollentem.
- 17 Invidiosus dat consilium non peten-
ti illud ab eo.
- 18 Invidioso nè commendes bona tua.
- 19 Invidiosus non amat tantum hominem,
quantum hoc, quod homo amat.
- 20 Invidiosus magis amat, quod non ha-
bet, quàm quod habet.

CAP. XLVII.

DE IRA.

- 1 **I**Ra est multiplicatio displicentiæ &
voluntatis.
- 2 Qui est iratus, est magis mortuus, quàm
vivus.
- 3 Ira expellit ab homine Prudentiam.
- 4 Per Iram voluntas perdit suam liberta-
tem, & intellectus suam deliberationem.
- 5 Homo iratus non habet pacem.
- 6 Qui habet majorem iram, habet ma-
jus bellum.
- 7 Si reprehendis hominẽ iratum, irascèris.
- 8 Ne

- 8 No reprénes hom irat, pusque tu series irat, perçoque altre es irat.
- 9 Si est irat, recórri á Caritat, Prudencia, Fortitudo, Humilitat, é Paciencia.
- 10 Ab hom irat val més callar, que parlar.
- 11 No sobtes hom irat, é haurás ab ell pau.
- 12 Fuyg á hom irat, é fugirás á mal.
- 13 A hom irat lexa de ton dret.
- 14 Ira ab paraules irades mou mans irades.
- 15 No prechs hom irat.
- 16 En Ira rialles no han loch.
- 17 Aytant com estás irat, estás en la Ira de Deu.
- 18 Maior mal no pots fer á hom, sino qu' el fasses irat.

CAP. XLVIII.

DE PARLAR.

- 1 **D**E açó, que entens, parla ab grat, é d' açó, que no entens, parla per força.

- 8 Ne reprehendas hominem iratum, quoniam irascèris, eò quod alter est iratus.
- 9 Si es iratus recurre ad Charitatem, Prudentiam, Fortitudinem, Humilitatem, & Patientiam.
- 10 Cum homine irato magis valet tacere, quam loqui.
- 11 Ne increpes hominem iratum, & habebis pacem cum illo.
- 12 Fuge ab homine irato, & fugies à malo.
- 13 Homini irato cede aliquid de tuo jure.
- 14 Ira cum verbis iracundis movet iracundas manus.
- 15 Ne deprecèris hominem iratum.
- 16 In ira risus non habet locum.
- 17 Inquantùm es iratus, intantum es in Ira Dei.
- 18 Majus malum nequis inferre homini, quam facere illum irasci.

CAP. XLVIII.

DE LOCUTIONE.

- 1 **D**E hoc, quod intelligis, libenter loquere, & de hoc, quod non intelligis, agrè loquere.
- 2 Quia

- 2 Car çó, que sabs, no es tant, com çó, que no sabs, no hages moltes paraules.
- 3 Molt consira, é poch parla.
- 4 Ans pënça, que parles.
- 5 Apren de callar é de parlar en aquell, qui párla.
- 6 En la paraula se móstra hom foll.
- 7 Abans pënça la fi de la paraula, que la dïgues.
- 8 Si á paraula dónas çó, que li cove en lo comensament é mijá é fi, pârles per Retorica.
- 9 Paraula esimatge de semblança, de pënça.
- 10 Pença móu la paraula, é la paraula móu los péus é les mans.
- 11 Per males paraules vas per males careres.
- 12 Per bones paraules serás bó.
- 13 Hages moltes bones paraules, é hauras, molts bons Amichs.
- 14 Ab delit parlarás molt bones paraules, é ab treball males.
- 15 De tu no parles moltes paraules.
- 16 Mala paraule ha paor.

- 2 Quia non tantum scis, quantum ignoras, non multiplices verba.
- 3 Multum considera, & parum loquere.
- 4 Prius cogita, quam loquaris.
- 5 Disce in illo, qui loquitur, tacere & loqui.
- 6 In sermone manifestatur homo insipientes.
- 7 Prius cogita finem verbi, quam illud dicas.
- 8 Si Locutioni das, quod illi convenit in principio, medio & fine, loqueris rhetoricè.
- 9 Locutio est imago & similitudo cogitationis.
- 10 Cogitatio movet Locutionem, & Locutio movet pedes & manus.
- 11 Per prava verba incedis per malas vias.
- 12 Per bona verba bonus eris.
- 13 Habeas plura bona verba, & habebis multos bonos amicos.
- 14 Cum delectatione loqueris multa bona verba, & mala cum labore.
- 15 De te ne loquaris multa verba.
- 16 Malum verbum habet timorem.

L

17 Pul-

- 17 *A belles paraules belles costumes.*
 18 *Soven parla ab ton par, é tart ab ton maior.*
 19 *Sens alcuna utilitat no vulles parlar.*
 20 *Paraula requer proporció de simatexa, de temps, é loch, é de çell, qui la diu, é de çell, qui la scólta.*

CAP. XLIX.

DE RIQVESA.

- 1 **A** *Ma Deus, é serás rich.*
 2 **A** *Qui es ociós de se riqueza, no es rich.*
 3 *Major riqueza possejex ta anima, que ton cors.*
 4 *Rich avar es pus pobre per anima, que per cors.*
 5 *Si est rich, fé altre rich.*
 6 *Vn hom es riqueza d' altre hom.*
 7 *Riqueza, que cascu ha en altre, es maior.*
 8 *Qui es rich debades es pobre debades.*
 9 *Tota riqueza, qui no se ha á açó, per-
 que*

- 17 Pulchris verbis pulchri mores.
- 18 Frequenter loquere cum tuo æquali,
& raro cum majori te.
- 19 Noli loqui absque ulla utilitate.
- 20 Locutio requirit proportionem suimet,
& temporis, & loci, & proferentis, ac au-
dientis illam.

CAP. XLIX.

DE DIVITIJS.

- 1 **A** Ma Deum, & eris dives.
- 2 **A** Qui habet Divitias suas otiosas,
non est dives.
- 3 Majores Divitias possidet tua anima,
quàm corpus tuum.
- 4 Dives avarus est magis pauper in ani-
ma, quàm in corpore.
- 5 Si es dives, fac alium divitem.
- 6 Unus homo est Divitiæ alterius ho-
minis.
- 7 Divitiæ, quas unusquisque habet in al-
tero, sunt majores.
- 8 Qui est dives frustra, est pauper frustra.
- 9 Omnes Divitiæ, quæ non se habent ad
finem

que es, es malalta.

10 Riquesa de Deu es bon hom.

11 Qui á Deu émbra só qui no es séu, no es rich.

12 Pus rich pots esser per donar, que per pendre.

13 Donar es vehè de riquesa, é pendre de pobresa.

14 Donar es riquesa d' anima, é pendre de cors.

15 Qui s' ten per rich, soven riu.

16 Bones costumes son grans riqueses.

17 Qui ha molts amichs, ha moltes grans riqueses.

18 Qui ab mal es rich, es més pobre, que rich.

19 Gran poder ha gran riquesa.

20 Riquesa, qui no s' ha sens pobresa, no es gran.

CAP.

finem ad quem sunt, infirmæ sunt.

10 Probus homo est Divitiæ Dei.

11 Non est dives ille, qui à Deo callidè furatur, quæ sua non sunt.

12 Magis dives potes esse per dare, quàm per accipere.

13 Dare est vicinum divitiarum, & recipere paupertatis.

14 Dare est Divitiæ animæ, & accipere corporis.

15 Qui existimat se divitem, frequenter ridet.

16 Probi mores sunt magnæ Divitiæ.

17 Qui habet multos amicos, habet valde magnas Divitias.

18 Qui malè locupletatus est, potiùs est pauper, quàm dives.

19 Magnæ Divitiæ habent magnam potestatem.

20 Divitiæ, quæ non habentur finè paupertate, non sunt magnæ.

CAP.

DE POBRESA.

- 1 **S**I est mal volgut, est pobre.
- 2 **S**Pobresa per hipocresia es molt gran.
- 3 Qui es pobre de virtuts es gran pobre.
- 4 Pobresa, qui es per bona fi, es bona.
- 5 Qui sé toll poder de be. es pobre de be.
- 6 Pobresa de cors sens riquesa d' anima no es bona.
- 7 Hom pobre soven es enugyós.
- 8 Tota pobresa es ab treball.
- 9 No es pobre, qui viu com á hom rich.
- 10 Qui es pobre d' aquest mon, es rich del altre.
- 11 No sies pobre d' amichs, é serás rich.
- 12 Qui ha ço, que vol, no es pobre.
- 13 Qui ha ço, que no vol, pobre es.

DE PAUPERTATE.

- 1 **S**I exosus es, pauper es.
- 2 **S** Paupertas per hypocrisim est valde magna.
- 3 **Q**ui est pauper virtutum est magnus pauper.
- 4 **P**aupertas, quæ est propter bonum finem, est bona.
- 5 **Q**ui à se aufert potestatem boni, est pauper boni.
- 6 **P**aupertas corporis finè divitiis animæ non est bona.
- 7 **H**omo pauper frequenter est fastidiosus.
- 8 **O**mnis Paupertas est cum labore.
- 9 **N**on est pauper, qui vivit sicut homo dives.
- 10 **Q**ui est pauper bonorum hujus mundi, est dives bonorum alterius.
- 11 **N**e sis pauper amicorum, & eris dives.
- 12 **Q**ui habet hoc, quod vult, non est pauper
- 13 **Q**ui habet hoc, quod non vult est pauper.

- 14 *Vera pobresa é fals pobre, no han parentesch.*
- 15 *Qui s' fa pobre, no es rich.*
- 16 *Qui es pobre per Deu, é per Deu es rich.*
- 17 *Pobresa per Justicia no es mala.*
- 18 *Pobresa va pus tost, que riquesa.*
- 19 *No es pobre, qui molt despen.*
- 20 *Qui no ha simateyx, es molt pobre.*

CAP. LI.

DE DILIGENCIA

- 1 **C**onsira soven les condicions de la mort, é serás diligent.
- 2 *A gran necessitat gran diligencia.*
- 3 *No hages tan gran diligencia per paor, com per amor.*
- 4 *Vna diligencia has per amor, é altre per enteniment.*
- 5 *Qui ha diligencia ab discrecio tost aten*

- 14 Vera Paupertas & falsus pauper non habent cognationem.
- 15 Qui seipsum depauperat, non est dives.
- 16 Qui propter Deum est pauper, etiam per Deum est dives.
- 17 Paupertas per Justitiam non est mala.
- 18 Paupertas citius incedit, quàm divitiarum.
- 19 Non est pauper, qui facit multas expensas.
- 20 Qui non possidet seipsum, est valde pauper.

CAP. LI.

DE DILIGENTIA.

- 1 **F**Requenter considera conditiones mortis, & eris diligens.
- 2 Magnæ necessitati magna Diligentia.
- 3 Non habeas tam magnam diligentiam per timorem, quàm per amorem.
- 4 Unam Diligentiam habes per amorem, & aliam per intellectum.
- 5 Qui cum discretionem habet Diligentiam,

çó, que desira.

6 Gran diligencia no la pots haver sens Santetat.

7 Qui ha gran diligencia, soven sospira.

8 Hom diligent atart es représ.

9 Diligencia va per guèrra á hoste de pau.

10 Enfre dia é nit diligencia no fa diferencia.

11 Diligencia no es hujada.

12 Diligencia tost ven, é tost cómpra.

13 Diligencia soven guasènya.

14 Diligencia es carrera, per que hom va tost á assó, que desija.

15 Diligencia ha poques paraules, é poques viandes.

16 Diligencia ha leugers vestiments, é breu lit.

17 Diligencia no párla ab Metge.

18 Diligencia tota hóra corre.

19 Per los bens spirituals sies pus diligent, que per los témporals.

- tiam, citò consequitur, quod desiderat.
- 6 Magnam Diligentiam habere non potes absque Sanctitate.
- 7 Qui habet magnam Diligentiam, frequenter suspirat.
- 8 Homo diligens rarò reprehenditur.
- 9 Diligentia per guerram vadit ad hospitium Pacis.
- 10 Diligentia non facit differentiam inter diem & noctem.
- 11 Diligentia convitiis, & sibilis non confectatur.
- 12 Diligentia citò vendit, & citò emit.
- 13 Diligentia frequenter lucratur.
- 14 Diligentia est via, per quam homo citò vadit ad hoc, quod desiderat.
- 15 Diligentia habet pauca verba, & pocas dapes.
- 16 Diligentia habet vestimenta levia, & brevem lectum.
- 17 Diligentia non confabulatur cum Medico.
- 18 Diligentia omni hora currit.
- 19 Esto diligentior ad bona spiritualia, quàm ad temporalia.

20 *Diligencia es riqueza de Victoria é de honor.*

CAP. LII.

DE INTENCIO.

1 **P**rimera Intencio hages á Deu, é segona á totes coses.

2 *A major be major Intencio.*

3 *No mengyes perçó que vives, mas perçó-que be fasses.*

4 *Ama tumateyx per Deu.*

5 *Qui no âma Deu enquant be es, no ha intencio á be.*

6 *Desordonada é mudada intencio es peccat.*

7 *Eaytant requer intencio saviesa, com requer bonesa.*

8 *Bona intencio escúsa, é ignorancia repren.*

9 *Entencio requer masestre é perdó*

10 *Viu per la intencio, per que est creat.*

11 *No fasses perque Deus mut en tu la sua inten-*

CAP. LII.

DE INTENTIONE.

- 1 **H**Abeas primam Intentionem ad Deum, & secundam ad reliqua.
- 2 Majori bono major Intentio.
- 3 Non comedas, ut vivas, sed ut bona opereris.
- 4 Ama teipsum propter Deum.
- 5 Qui non amat Deum inquantum est bonus, non habet Intentionem ad bonum.
- 6 Inordinata & inversa Intentio est peccatum.
- 7 Intentio æqualiter requirit sapientiam & bonitatem.
- 8 Bona Intentio excusat, & Ignorantia reprehendit.
- 9 Intentio requirit animi angorem & veniam.
- 10 Vive propter intentionem, ad quam creatus es.
- 11 Ne opereris tali modo, quod De-
us

intencio.

- 12 *Qui es hom, no haia la intencio bestial.*
- 13 *Qui val molt no haia intencio, qui no val res.*
- 14 *De tota Persona, que no coneixs, hages bona intencio.*
- 15 *Si entensual intencio has, tumateyx conexerás.*
- 16 *Hages conexensa de intencio d' home, & conexeras hom.*
- 17 *Tota paraula nos significa intencio. de pènja.*
- 18 *Qui ab intencio engana, ab intencio es enganat.*

Aquests Proverbis féu é dictá Maestre Ramon Lull de Mayorca venent d' oltra mar en l' any de nostre Senyor Deus Jesu-Christ MCCCII.

- us (n) mutet in te suam Intentionem.
- 12 Qui homo est, non habeat Intentionem bestialem.
- 13 Qui multum valet non habeat Intentionem, quæ nihil valet.
- 14 Habeas bonam Intentionem de quacumque Persona, quam non cognoscis.
- 15 Si intensam Intentionem habes, teipsum nosces.
- 16 Habeas cognitionem Intentionis hominis, & cognosces hominem.
- 17 Omne verbum nobis significat Intentionem cogitationis.
- 18 Qui Intentione fallit, Intentione fallitur.

(n) *Primam scilicet & universalem salvandi omnes.*

Hæc Proverbia fecit ac dictavit Magister Raymundus Lullus Majoricanus veniens ab ultramari Anno Domini nostri Jesu Christi MCCCII.

INDICE DELS

CAPITOLS DEL LIBRE DELS PRO-
verbis del Doctor Illuminat, y Martir el
B. Ramon Lull.

Cap. I. De Deu.	fol.	4.
Cap. II. De Prelat.	fol.	8.
Cap. III. De Princep.	fol.	12.
Cap. IIIII. De Soimes.	fol.	16.
Cap. V. De Parent.	fol.	18.
Cap. VI. De Muller.	fol.	22.
Cap. VII. De Scuder.	fol.	26.
Cap. VIII. De Compañyo.	fol.	30.
Cap. IX. De Vehi.	fol.	32.
Cap. X. De Amich.	fol.	36.
Cap. XI. De Encmich.	fol.	40.
Cap. XII. De Justicia.	fol.	44.
Cap. XIII. De Prudencia.	fol.	46.
Cap. XIV. De Fortitut.	fol.	50.
Cap. XV. De Tempransa	fol.	52.
Cap. XVI. De Fe.	fol.	56.
Cap. XVII. De Esperansa.	fol.	60.
Cap. XVIII. De Caritat.	fol.	62.

Cap.

INDEX CAPI-

*TVM LIBRI PROVERBIORVM
Doctōris Illuminati, & Martyris B. Ray-
mundi Lulli.*

Cap. I. De Deo.	fol.	5.
Cap. II. De Prælato.	fol.	9.
Cap. III. De Principe.	fol.	13.
Cap. IV. De Subdito.	fol.	17.
Cap. V. De Cognato.	fol.	19.
Cap. VI. De Uxore.	fol.	23.
Cap. VII. De Famulo.	fol.	27.
Cap. VIII. De Socio.	fol.	31.
Cap. IX. De Vicino.	fol.	33.
Cap. X. De Amico.	fol.	37.
Cap. XI. De Inimico.	fol.	41.
Cap. XII. De Justitia.	fol.	45.
Cap. XIII. De Prudentia.	fol.	47.
Cap. XIV. De Fortitudine.	fol.	51.
Cap. XV. De Temperantia.	fol.	53.
Cap. XVI. De Fide.	fol.	57.
Cap. XVII. De Spe.	fol.	61.
Cap. XVIII. De Charitate.	fol.	63.

M

Cap.

<i>Cap. XIX. De Veritat.</i>	<i>fol.</i>	66.
<i>Cap. XX. De Contriccio.</i>	<i>fol.</i>	70.
<i>Cap. XXI. De Conciencia.</i>	<i>fol.</i>	72.
<i>Cap. XXII. De Penitencia.</i>	<i>fol.</i>	76.
<i>Cap. XXIII. De Confessio.</i>	<i>fol.</i>	80.
<i>Cap. XXIV. De Satisfaccio.</i>	<i>fol.</i>	84.
<i>Cap. XXV. De Santetat.</i>	<i>fol.</i>	88.
<i>Cap. XXVI. De Abstinencia.</i>	<i>fol.</i>	90.
<i>Cap. XXVII. De Humilitat.</i>	<i>fol.</i>	94.
<i>Cap. XXVIII. De Pietat.</i>	<i>fol.</i>	98.
<i>Cap. XXIX. De Devocio.</i>	<i>fol.</i>	100.
<i>Cap. XXX. De Oracio.</i>	<i>fol.</i>	104.
<i>Cap. XXXI. De Paciencia.</i>	<i>fol.</i>	106.
<i>Cap. XXXII. De Consolacio.</i>	<i>fol.</i>	110.
<i>Cap. XXXIII. De Obediencia.</i>	<i>fol.</i>	112.
<i>Cap. XXXIV. De Leyaltat.</i>	<i>fol.</i>	116.
<i>Cap. XXXV. De Larguesa.</i>	<i>fol.</i>	120.
<i>Cap. XXXVI. De Perseverãsa.</i>	<i>fol.</i>	122.
<i>Cap. XXXVII. De Cortesia.</i>	<i>fol.</i>	126.
<i>Cap. XXXVIII. De Honor.</i>	<i>fol.</i>	128.
<i>Cap. XXXIX. De Vida.</i>	<i>fol.</i>	132.
<i>Cap. XL. De Mort.</i>	<i>fol.</i>	134.
<i>Cap. XLI. De Avaricia.</i>	<i>fol.</i>	138.
<i>Cap. XLII. De Glotonia.</i>	<i>fol.</i>	140.
<i>Cap. XLIII. De Luxuria.</i>	<i>fol.</i>	144.

Cap.

Cap. XIX. De Veritate. fol.	67.
Cap. XX. De Contritione. fol.	71.
Cap. XXI. De Conscientia. fol.	73.
Cap. XXII. De Pœnitentia. fol.	77.
Cap. XXIII. De Confessione. fol.	81.
Cap. XXIV. De Satisfactione. fol.	85.
Cap. XXV. De Sanctitate. fol.	89.
Cap. XXVI. De Abſtinentia. fol.	91.
Cap. XXVII. De Humilitate. fol.	95.
Cap. XXVIII. De Pietate. fol.	99.
Cap. XXIX. De Devotione. fol.	101.
Cap. XXX. De Oratione. fol.	105.
Cap. XXXI. De Patientia. fol.	107.
Cap. XXXII. De Cõſolatione. fol.	111.
Cap. XXXIII. De Obediẽtia. fol.	113.
Cap. XXXIV. De Fidelitate. fol.	117.
Cap. XXXV. De Largitate. fol.	121.
Cap. XXXVI. De Perſeverãtia fol.	123.
Cap. XXXVII. De Curialitate. fol.	127.
Cap. XXXVIII. De Honore. fol.	129.
Cap. XXXIX. De Vita. fol.	133.
Cap. XL. De Morte. fol.	135.
Cap. XLI. De Avaritia. fol.	139.
Cap. XLII. De Gula. fol.	141.
Cap. XLIII. De Luxuria. fol.	145.

Cap.

<i>Cap. XLIV. De Erguyll.</i>	<i>fol.</i>	<i>148.</i>
<i>Cap. XLV. De Accidia.</i>	<i>fol.</i>	<i>150.</i>
<i>Cap. XLVI. De Envetgya.</i>	<i>fol.</i>	<i>154.</i>
<i>Cap. XLVII. De Ira.</i>	<i>fol.</i>	<i>156.</i>
<i>Cap. XLVIII. De Parlar.</i>	<i>fol.</i>	<i>158.</i>
<i>Cap. XLIX. De Riquesa.</i>	<i>fol.</i>	<i>162.</i>
<i>Cap. L. De Pobresa.</i>	<i>fol.</i>	<i>166.</i>
<i>Cap. LI. De Diligencia.</i>	<i>fol.</i>	<i>168.</i>
<i>Cap. LII. De Intencio.</i>	<i>fol.</i>	<i>172.</i>

Cap. XLIV. De Superbia.	fol.	149.
Cap. XLV. De Accidia.	fol.	151.
Cap. XLVI. De Invidia.	fol.	155.
Cap. XLVII. De Ira.	fol.	157.
Cap. XLVIII. De Locutione.	fol.	159.
Cap. XLIX. De Divitiis.	fol.	163.
Cap. L. De Paupertate.	fol.	167.
Cap. LI. De Diligentia.	fol.	169.
Cap. LII. De Intentione.	fol.	173.

ERRATA SIC CORRIGE

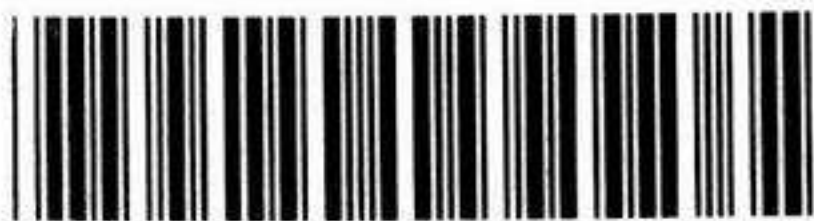
in Lemovicensi.

Pag.	6.	nu.	14.	amâ	âma.
pag.	10.	nu.	10.	Cróssé	Crósse.
pag.	16.	nu.	11.	fi.	fi.
pag.	18.	nu.	18.	d'ço	deçó
ibid.	nu.	19.		busques	pusques.
pag.	20.	nu.	4.	Cofi	Cosi.
pag.	34.	nu.	3.	Chá	Cá.
pag.	40.	nu.	20.	sofria	soffire.
ibid.	nu.	3.	& 6.	Ffé	Fé.
pag.	48.	nu.	8.	fogiras	fogirás.
pag.	50.	nu.	9.	ffi	fi.
pag.	52.	uu.	16.	ma.	má.
pag.	54.	nu.	10.	amich ha	amich, que ha.
pag.	66.	uu.	19.	prégua	préga.
pag.	68.	nu.	16. & 17.	falsiá	falsie.
pag.	72.	nu.	20.	fan	son.
pag.	72.	nu.	21.	valgren	valguéren.
pag.	84.	nu.	6.	ma.	má.
pag.	104.	nu.	6.	pregua	préga.
pag.	132.	nu.	2.	permet	promet.
pag.	142.	nu.	14.	vin.	vi.
pag.	148.	nu.	3.	nores	norés.
pag.	156.	nu.	2.	ques	que.
pag.	160.	nu.	9.	de semblanse	é semblanse.
pag.	166.	nu.	5.	fé	se.
pag.	172.	nu.	7.	Eaytant	Aytant.

IN LATINO.

- pag. 55. nu. 16. *Temperatia Temperantia.*
 pag. 77. nu. 4. *facere poenitentiam facere
 adeo magnam poenitentiam.*
 pag. 99. nu. 4. *exitat excitat.*
 pag. 113. nu. 1. *de liberatione deliberatione.*
 pag. 149. nu. 3. *de nihilo! de nihilo?*
 pag. 161. nu. 8. *loquéris loqueris.*
 pag. 171. nu. 12. *Dilegentia Diligentia.*

BIBL. PUBL. MALLORCA

1056193

R. Lluï 151

2006 Ministerio de Cultura

R.
Liuli
151